

JOGI FÓRUM PUBLIKÁCIÓ

**Az apák bűnei,
avagy a gyermektartásdíj határokon átnyúló végrehajtásának egyes kérdései**

Szerző:

Tatárné dr. Gyöngyösi Johanna

Nyíregyháza, 2019. szeptember

Jelen tanulmány az Országos Bírósági Hivatal által meghirdetett Mailáth György Tudományos Pályázat keretében készült 2019-ben.

I. Bevezető

Simon Károly László említi könyvében¹ Lobsenz amerikai író Redbook magazinban 1956-ban megjelent cikkét, amely „Az apák bűnei” címet viseli és a második világháborút követően először ejt szót az amerikai katonák apátlanul maradt, Európában hagyott gyermekeiről. A cikk rávilágított arra a jelenségre, mely szerint a gyermekeikkel magukra maradó anyák szociálisan nehéz helyzetbe kerülve fokozott támogatásra szorultak és támogatásuk - az apa tartásdíjfizetésének hiányában - jelentős kiadásokat rótt az egyes államok szociális rendszerére. A tartásdíjnak - az annak fizetésére kötelezettektől való - hatékony és gyors behajtása így a jogosultak mellett egyre inkább az egyes államoknak is érdekévé vált, hiszen a kötelezett teljesítése hozzájárulhatott az állami költségvetések tehermentesítéséhez.

Az utóbbi évtizedekben egyre inkább megnövekedett a nemzetközi elemet is magukban foglaló családjogi jogviták száma. Ezek hátterében egyrészt a családjogi kapcsolatok fellazulása áll, másrészt a jelentős méretek öltő gazdasági migráció. Az egyik szülőnek a hagyományos családszerkezetből való kilépése önmagában is konfliktusok forrása és magában hordozza a gyermektartási kötelezettség keletkezését is. Az ettől is nagyobb probléma akkor jelentkezik, amikor a családi kapcsolatból kiváló szülő nemcsak a családját, hanem az adott országot is elhagyva külföldön keresi további boldogulását, így próbálva hátat fordítani addigi életének és kibújni gyermektartásdíj - fizetési kötelezettsége alól.

A gyermektartásdíjak külföldi behajtására irányuló nemzetközi együttműködés több, mint 60 éves múltra tekint vissza. A tartásdíjigények határokon átnyúló érvényesítésének garantálása az utóbbi évtizedekben fokozottabban reflektorfénybe került és a nemzetközi együttműködés egyik legsikeresebb területévé vált. Az egyik első eredményként említhetjük meg a *tartásdíj külföldön való behajtásáról szóló 1956. évi New Yorki Egyezményt*, amely az első többoldalú nemzetközi

¹ Simon Károly László: Tartásdíjigények érvényesítése határok nélkül - Megoldások és kihívások a magyar jogalkalmazás számára (HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft., Budapest 2018) - 29.oldal

dokumentumként a tartási kötelezettség megsértéséből eredő, határokon átnyúló jogi konfliktusok feloldását célozta.²

A Hágai Konferencia szintén felismerte a probléma fontosságát és két nemzetközi dokumentum elfogadásával is igyekezett könnyíteni a jogosultak helyzetén és hatékonyabbá tenni számukra az igényérvényesítést. 1956-ban fogadták el *a gyermektartási kötelezettségekre alkalmazandó jogról szóló Hágai egyezményt*, majd 1958-ban *a gyermektartási kötelezettség tárgyában hozott határozatok elismeréséről és végrehajtásáról szóló Hágai egyezményt*. Mindkét egyezmény hátránya volt azonban, hogy korlátozottan határozta meg a személyi hatály körét, mivel kizárólag a 21. életévüket be nem töltött és nem házas gyermekek tartására terjedt ki és rájuk is csak abban az esetben, ha a jogosult és a kötelezett között egyenesági rokonság állt fenn.³

A Hágai Egyezmények személyi hatálya további kiterjesztésének igénye újabb nemzetközi egyezmények elfogadását sürgette, mely eredményeként került sor *a tartási kötelezettségekről szóló határozatok elismeréséről és végrehajtásáról szóló 1973. évi Hágai egyezmény* elfogadására, amelynek hatálya először terjedt ki valamennyi családi viszonyból eredő tartási kötelezettségre.

A Hágai Konferencia mellett az ENSZ is szerepet vállalt a kérdés rendezésében. A *gyermekek jogairól szóló 1989. évi New Yorki Egyezmény*⁴ 27. cikkének 4. pontja a részes államokat arra kötelezi, hogy tegyenek meg minden intézkedést a gyermektartásdíj behajtása érdekében, tekintet nélkül arra, ha a tartás fizetésére kötelezett szülő külföldön vagy belföldön lakik.

A nemzetközi egyezmények számának növekedése ugyanakkor egyre nehezkesebbé tette az eligazodást a különböző jogforrások szabályai között, amelyet a Hágai Konferencia is érzékelt és így került sor *a gyermektartás és a családi tartások egyéb formáinak nemzetközi behajtásáról szóló 2007-es Hágai Egyezmény és a tartási kötelezettségekre alkalmazandó jogról szóló 2007-es Hágai Jegyzőkönyv* elfogadására.

Az Európai Unió tagállamainak egymás közötti viszonyában a tartási kötelezettségre *a tartással kapcsolatos ügyekben a joghatóságról, az alkalmazandó jogról, a határozatok elismeréséről és*

² Az egyezményt hazánkban az 1957. évi 53. tvr. hirdette ki.

³ Magyarország csak az 1958. évi Hágai Egyezményhez csatlakozott, amelyet az 1965. évi 7. tvr. hirdetett ki.

⁴ a továbbiakban: a Gyermekjogi Egyezmény

végrehajtásáról, valamint az e területen folytatott együttműködésről szóló 4/2009/EK rendelet⁵ az irányadó.

A gyermektartásdíj végrehajtása iránti eljárás esetében manapság nem ritka, hogy valamelyik fél külföldi vagy pedig külföldön él. Ezekben az ügyekben az elsődleges kérdés annak eldöntése, hogy melyik bíróság rendelkezik joghatósággal és melyik állam joga szerint kell a kérelmet elbírálni.

II. A gyermektartásdíj megállapításának egyes kérdései

A családjogi szabályozást mind nemzetközi, mind haza szinten áthatja a kiskorú gyermek érdekeinek elsőbbsége. A Gyermekjogi Egyezmény kifejezetten utal arra, hogy az Egyezményben részes államok elismerik minden gyermeknek a jogát olyan életszínvonalhoz, amely lehetővé teszi kellő testi, szellemi, lelki, erkölcsi és társadalmi fejlődését; és *elsősorban a szülők, vagy a gyermekért felelős más személyek alapvető feladata*, hogy lehetőségeik és anyagi eszközeik határai között biztosítsák a gyermek fejlődéséhez szükséges életkörülményeket.⁶

A Gyermekjogi Egyezmény a *18.cikkében* hangsúlyozza a közös szülői felelősséget, mely szerint az Egyezményben részes államok mindent megtesznek annak érdekében, hogy biztosítsák annak az elvnek az elismertetését, amely szerint *a szülőknek közös a felelősségük* a gyermek neveléséért és fejlődésének biztosításáért. A közös szülői felelősség leggyakrabban a közös szülői felügyelet kapcsán jelenik meg, de fontos hangsúlyozni, hogy a felelősség a gyermeket megillető tartás kérdésében is közös. Jelen tanulmány tárgya szempontjából különös jelentőséget kap a Gyermekjogi Egyezmény fentebb már ismertetett *27.cikkének 4. pontja*, amely a részes államokat arra kötelezi, hogy *tegyenek meg minden arra alkalmas intézkedést* annak érdekében, hogy a gyermektartásdíj szülőktől, vagy a gyermekkel szemben pénzügyi felelősséggel tartozó bármely más személytől, saját államuk területén, illetőleg külföldön behajtható lehessen.

A gyermek érdekeinek elsőbbsége *Magyarország Alaptörvényében* is megjelenik, mivel a *XVI.cikk (1) és (3) bekezdései* a szülők tartási kötelezettségével kapcsolatban kimondja, hogy minden

⁵ a továbbiakban: az Eutr.

⁶ Gyermekjogi Egyezmény 27.cikk 1. és 2. pont

gyermeknek joga van a megfelelő testi, szellemi és erkölcsi fejlődéséhez szükséges védelemhez és gondoskodáshoz. A szülők kötelesek kiskorú gyermekükről gondoskodni, és e kötelezettség magában foglalja gyermekük taníttatását.

A családok védelméről szóló 2011. évi CCXI. törvény (a továbbiakban: Csvt.) 9. § (1)-(2) bekezdései szerint a családban az anya és az apa a szülői felelősség alapján alapvetően azonos kötelezettségekkel és jogokkal bír. A szülő köteles és jogosult arra, hogy kiskorú gyermekét családban gondozza, felelősen nevelje, és a gyermeke testi, szellemi, lelki és erkölcsi fejlődéséhez szükséges feltételeket, valamint az oktatásához és az egészségügyi ellátásához való hozzájutását biztosítsa.

A gyermek tartásával kapcsolatos alapvető szabályok a *Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény Családjogi Könyvében* jelennek meg. A rokontartással kapcsolatos szabályok között jelennek meg a rokontartás közös szabályai, majd a XXI. fejezet tartalmazza a *kiskorú gyermek tartására* vonatkozó különleges rendelkezéseket, melyet a *továbbtanuló, nagykorú gyermek tartására* vonatkozó különös szabályok követnek. A törvény szerkezeti felépítése is jelzi a rokontartás körében a kiskorú gyermek tartásának különös jelentőségét.

A kiskorú gyermek tartására vonatkozó XXI. fejezet rendelkezései szerint a szülőknek a kiskorú gyermekükkel szemben fennálló tartási kötelezettségére a rokontartás közös szabályait a kifejezetten a kiskorú gyermekre vonatkozó fejezetben foglalt eltérésekkel kell alkalmazni.⁷ A gyermektartás, különösen a kiskorúé, azért is igényel sajátos megfontolást és szabályozást, mivel *különösen védett és a tartásra sajátos módon rászoruló* jogosultként jelenik meg. A külön fejezetben történő szabályozást a *kiskorú gyermek tartása iránt indított kereseti kérelmek gyakorisága* is indokolja.

A kiskorú és a továbbtanuló, nagykorú gyermek tartására vonatkozó szabályok több ponton is eltérnek egymástól. Az eltérések a rászorultság mentén, a jogosult érdemtelensége és a kötelezett

⁷ Ptk. Csjk. 4:213.5

teljesítőkéességének vizsgálata kapcsán is megjelennek.⁸ A továbbtanuló, nagykorú gyermek speciális helyzetét a jogalkotó is értékelte, és a tartásra vonatkozó szabályok tekintetében a Ptk. Csjk. a rokонтartás közös szabályai, valamint a kiskorú gyermek tartására vonatkozó rendelkezések megfelelő alkalmazása mellett⁹, a továbbtanuló, nagykorú gyermekre vonatkozó külön fejezetben megjelenő speciális szabályokat rendeli alkalmazni.

A gyermektartás jelentőségét az is mutatja, hogy ha a házastársakként együtt élő szülők közös megegyezéssel bontják fel házasságukat, *a járulékos kérdések körében feltétlenül meg kell egyezniük a gyermektartás kérdésében.* A Ptk. ezzel is azt kívánja érvényre juttatni, az egymástól már külön élő, de együttműködésre még képes szülők a jövőre nézve *felelősséget vállalva és közösen* rendezzék a gyermek tartásával kapcsolatos kérdéseket. Az esetek jelentős hányadában a szülőknek sem anyagi - jövedelmi viszonyaik, sem körülményeik nem azonosak, így a megállapodás az, ami lehetőséget ad a szülőknek az egyéni érdekeik figyelembe vételére.

A gyermek érdekeinek elsőbbségét jeleníti meg az a Ptk.-ban rögzített azon rendelkezés is, amely a gyermek tartását nem korlátozza a vér szerinti gyermeket megillető tartásra, hanem a szabályozás körébe vonja a mostohagyermeket és a nevelt gyermeket is, akik a vér szerinti gyermekkel egy sorban jogosultak a tartásra.¹⁰

II.1. A gyermek tartásának feltételrendszere

A rokонтartás körében a leggyakrabban a szülőnek a gyermekkel szembeni tartási kötelezettsége jelenik meg. A kiskorú gyermek tartásra való jogosultsága kapcsán a Ptk. Csjk. visszaül a rokонтartás közös szabályai körében rögzített azon törvényi rendelkezésre, amely alapján rokonaival szemben az jogosult tartásra, *aki magát önhibáján kívül nem képes eltartani, és akinek tartásra kötelezhető házastársa, volt házastársa, vagy volt élettársa nincs.*¹¹ A kiskorú gyermek esetén különös jelentőséggel bír a Ptk. Csjk. 4:215.§-a is, amely rögzíti, hogy a szülő *kiskorú gyermek*

⁸ A kiskorú gyermek tartásra való rászorultságát a Ptk. 4:214.§-a szerint vélelmezni kell, szemben a továbbtanuló, nagykorú gyermekkel, akinek tartásra való rászorultsága szükséges tanulmányait indokolt időn belüli folytatásából ered. További eltérésként jelenik meg, hogy a tartásra való érdemtelenység és annak vizsgálata csak a nagykorú gyermeknél merülhet fel, kiskorú gyermek esetében az érdemtelenység vizsgálata kizárt. A kötelezett teljesítőkéessége tekintetében alapvető különbség, hogy a kiskorú gyermeket a szülő saját szükséges tartásának korlátozásával is köteles eltartani, míg ugyanez a továbbtanuló, nagykorú gyermek tekintetében a későbbiekben kifejtettek szerint nem érvényes.

⁹ Ptk. Csjk. 4:219.§

¹⁰ Ptk. Csjk. 4:200.§

¹¹ Ptk. Csjk. 4:194.§

esetén a saját szükséges tartásának korlátozásával is köteles a gyermek tartására. A kiskorú gyermek tartására vonatkozó kötelezettség így minden más tartási kötelezettséget megelőz.

A Ptk. a *továbbtanuló, nagykorú gyermek* tartásra való jogosultsága tekintetében egzakt feltételrendszert állít fel, és egyértelműen kijelöli a kizáró okok körét is, melyek *szerint a továbbtanuló, nagykorú gyermek akkor jogosult a tartásra, ha arra szükséges tanulmányai folytán, az életpályára való indokolt és folyamatos felkészülés miatt rászorul*; erre a tartásra a nagykorú gyermek *nem érdemtelen*; továbbá a nagykorú, továbbtanuló gyermeknek *nincs tartásra képes házastársa, volt házastársa vagy élettársa, valamint a tartásra kötelezett szülő teljesítőképessége biztosított, mivel a jogosult tartása a szülő saját szükséges tartását vagy kiskorú gyermekének tartását sem veszélyezteti*.

II.1.1. A rászorultság vizsgálta

A *kiskorú gyermek tartásra való rászorultságát* a Ptk. Csjk. *vélelemként* kezeli, amikor is kimondja, hogy ez a vélelem a gyermek nagykorúságának betöltése után is - legfeljebb a huszadik életévének betöltéséig - érvényesül, ha a gyermek középfokú iskolai tanulmányokat folytat.¹² A gyermek rászorultsága életkorából és helyzetéből következik, és habár az esetek jelentős százalékában a kiskorú gyermek rászorultsága vitán felül áll, a törvény számol olyan élethelyzetek bekövetkezésének lehetőségével is, melyekben a kiskorú gyermek - kivételesen - nem tekinthető a tartásra rászorulóknak. A kiskorú gyermek rászorultsága vélelmének megdöntésére lehetőség nyílik abban az esetben, amikor a gyermek - személyes életkörülményei, jövedelmi viszonyai folytán - képes a saját eltartásáról egészben vagy részben gondoskodni.¹³

A *rászorultságot* a Ptk. Csjk. a *továbbtanuló, nagykorú gyermek* esetében mind a kiskorú gyermektől, mind a tartásra rászoruló nagykorú rokontól eltérően *értelmezi*. A rászorultság más, tartásra szoruló nagykorú rokon esetében jellemzően a munkaképtelenségből, egészségi állapotból, vagy elért idős korból ered, addig mindez a továbbtanuló, nagykorú gyermekről nem mondható el, mivel a nagykorú gyermek mind egészségi állapotából, mind életkorából fakadóan munkaképesnek tekinthető. A továbbtanuló, nagykorú gyermek rászorultságát a kiskorú gyermekkel szemben a Ptk.

¹² Ptk. Csjk. 4:214.§

¹³ Ptk. Csjk. 4:215.§ (1)-(2) bekezdései

Csjk. nem vélelmezi, esetében a rászorultság *szükséges tanulmányai indokolt időn belüli folytatásából* ered.¹⁴

A Ptk. Csjk. rögzíti, hogy a továbbtanuló, nagykorú gyermek tartásra csak *szükséges tanulmányok folytatása* esetén jogosult és pontosan meghatározza azt is, hogy milyen tanulmányok folytatása esik ebbe a körbe. A Ptk. 4:220.§ (2) bekezdése szerint *szükséges tanulmánynak minősül* az életpályára előkészítő szakképzettség megszerzéséhez szükséges képzés vagy tanfolyam, a felsőfokú végzettségi szintet biztosító alap- és mesterképzésben, valamint a felsőfokú szakképzésben folytatott tanulmányok folyamatos végzése.

A továbbtanuló, nagykorú gyermek tartási igényének elbírálásakor a szükséges tanulmányok folytatása szempontjából a tanulmányok *indokolt időn belüli, folyamatos végzésének* van jelentősége, mellyel kapcsolatosan eseti döntésében kimondta a bíróság, hogy a nagykorú gyermektől elvárható, hogy a felsőfokú tanulmányait a lehető legrövidebb időn belül befejezze. Erre tekintettel lehetősége van a bíróságnak arra is, hogy a gyermek tartásdíjra való jogosultságát a tanulmányai befejezéséhez szükséges meghatározott időtartamra állapítsa meg.¹⁵

A tanulmányok végzésének *folyamatosnak* is kell lennie, ugyanakkor fontos annak megfelelő értékelése, hogy miért szakadt meg a folyamatosság, illetőleg a milyen hosszú ideig szüneteltek a gyermek tanulmányai. A folyamatosság követelménye szerint a gyermek indokolatlanul nem szakíthatja meg a tanulmányait, mivel ezáltal a tartásra való jogosultsága egészen más megítélés alá esne. Nem érinti azonban tanulmányok folyamatosságát az a megszakítás, amely a jogosultnak nem róható fel.¹⁶

A kiskorú gyermeknek *nyilvánvalóan nincs sem házastársa, sem volt házastársa*, így ezen két feltételre való hivatkozás sem merülhet fel a szülő részéről annak érdekében, hogy gyermektartásdíj-fizetési kötelezettsége alól mentesüljön, viszont a továbbtanuló, nagykorú gyermeknél ezen feltétel fennállása is vizsgálatra szorul.¹⁷

¹⁴ Ptk. Csjk. 4:220. § (1) bekezdése

¹⁵ BH2011. 338.

¹⁶ Ptk. 4:220.§ (2) bekezdése

¹⁷ Különleges jelentőségét lsd. a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény 2:10.§-ának fényében.

Fontos rendelkezésként jelenik meg a gyermektartási kötelezettség *időbeli szabályozása* is. A kiskorú gyermek tartására irányadó szabályok a gyermek 18. életévének betöltéséig rendezik a tartási kötelezettséget, de a 18.életév betöltése önmagában nem szünteti meg a kiskorú gyermekével szemben tartásra kötelezett szülő tartásdíj-fizetési kötelezettségét. Ez a kötelezettség a gyermek középiskolai tanulmányai folytatása esetén a továbbiakban is fennáll, de legfeljebb a gyermek 20. életévének betöltéséig.

A továbbtanuló, nagykorú gyermek részére nyújtandó tartás esetén ezzel szemben a tartási kötelezettség csak *a szükséges tanulmányok, indokolt időn belüli folytatásának idejére* áll fenn, és életkori felső határt is rögzít a törvény, amikor kimondja, hogy a kötelezett a 25. életévét betöltött, nagykorú gyermeke támogatására csak rendkívül indokolt esetben kötelezhető.

II.1.2. Az érdemtelenység vizsgálata

Az érdemtelenység és annak esetleges vizsgálata kiskorú gyermek esetében fogalmilag kizárt, mivel a kiskorú gyermek tartásra rászorultsága a Ptk. Csjk.-ban vélelemként jelenik meg. Az érdemtelenység vizsgálata azonban a továbbtanuló, nagykorú gyermek esetében már vizsgálatot érdemel. A tartásra való jogosultság megállapítása szempontjából a Ptk. rögzíti, hogy a nagykorú gyermek csak akkor jogosult a tartásra, ha arra *nem érdemtelen*. Ebben a körben értékelhető a rokontartás közös szabályai között rögzített törvényi rendelkezés, amely szerint érdemtelen a tartásra az a nagykorú, aki a tartásra kötelezettel, vagy vele együtt élő hozzátartozójával szemben olyan *súlyosan kifogásolható magatartást* tanúsít, vagy olyan életvitelt folytat, amely miatt *tartása a kötelezettől - figyelemmel a jogosult és a kötelezett kapcsolatának jellegére és a kötelezett magatartására is - nem várható el.*¹⁸

A törvényi rendelkezés értelmében tehát *olyan magatartás valósítja meg az érdemteleniséget*, amelyet a tartást igénylő személy, vagy a tartásra kötelezett személlyel vagy a tartásra kötelezett vele együtt élő hozzátartozójával szemben valósít meg. Ez a magatartást lehet konkrétan meghatározható súlyosan kifogásolható magatartás, vagy akár maga a tartásra jogosult életvitele is. A törvény szerint meghatározott további feltétele az érdemtelenységnek, hogy ez a magatartás,

18 Ptk. 4:195.§

illetve életvitel olyan súlyú legyen, hogy alapot adjon arra, hogy a tartás ne legyen a kötelezettől a társadalmi közfelfogás alapján elvárható. A Ptk. utal arra, hogy az érdemtelenség vizsgálatánál az *egyedi eset körülményeire, a jogosult és kötelezett kapcsolatára és a kötelezett magatartására is tekintettel kell lenni.*

A törvény ezen rendelkezései azt az erkölcsi felfogást erősítik, mely szerint egy nagykorú és belátási képességgel rendelkező gyermektől *már elvárható*, hogy a tartásra köteles szülőjével szemben *ne tanúsítson olyan jogilag vagy erkölcsileg felróható, elítélendő magatartást*, amely miatt a szülőktől a tartás az általános társadalmi felfogás alapján már ne lenne elvárható. A törvény kifejezetten kimondja, hogy az érdemtelenségre vezető magatartás nem csak tevőlegesen, hanem mulasztással is megvalósítható. Így a továbbtanuló, nagykorú gyermek akkor is érdemtelen a tartásra, ha *a tartásra kötelezettel kellő indok nélkül nem tart kapcsolatot*. Egy nagykorú gyermeknek ugyanis már rendelkeznie kell olyan belátási képességgel, amelynek birtokában fel kell azt ismernie, hogy a róla nagykorúsága alatt is gondoskodó személyhez - a tartásra kötelezett szülőjéhez - *az anyagiakon túlmutató közeli kapcsolat* fűzi. Több bírósági határozat is elvi élel mondja ki, hogy a szülő és gyermeke között nem lehet a tartásdíj megfizetése az egyetlen összekötő elem. Az eljáró bíróság fontos feladata, hogy az adott ügyben az érintett családi viszonyrendszerben az érintettek magatartását az érdemtelenség szempontjából *egyedileg és megfelelően értékelje*.¹⁹

II.1.3. A szülő tartási kötelezettsége és teljesítőképességének vizsgálata

Ahogy a jogosult oldalán fennálló feltételek, úgy a kötelezett oldalán fennálló feltétel, azaz a *teljesítőképesség és annak vizsgálata is sajátosan jelenik meg*. A rokontartás közös rendelkezései szerint - ha a törvény eltérően nem rendelkezik - *nem köteles mást eltartani, aki ezáltal saját szükséges tartását, vagy a tartás sorrendjében a jogosultat megelőző személy tartását veszélyeztetné*.²⁰ Ez a törvényi rendelkezés azonban a kiskorú gyermekre nem alkalmazható, hiszen erre az esetre a törvény kifejezetten kimondja, hogy *a szülő köteles saját szükséges tartásának korlátozásával is biztosítani kiskorú gyermekének tartását*.²¹

¹⁹ EBH2007. 1609., BH2007. 411.

²⁰ Ptk. Csjk. 4:195.§

²¹ Ptk. Csjk. 4:215.§

A tartásra kötelezett szülő kivételesen mentesülhet kötelezettsége alól abban az esetben, ha a gyermek indokolt szükségleteit munkával szerzett keresménye vagy vagyonának jövedelme fedezi, vagy a gyermeknek van tartásra kötelezhető más egyenesági rokona.²² Ezen lehetőségek azonban csak akkor juthatnak szerephez, ha a tartásdíj megfizetésére kötelezett szülő, illetve szülők csak saját szükséges tartásuk nagymértékű korlátozásával tudnának a gyermek részére tartást nyújtani. Ebben a körben említhetjük meg az *EBH2005.1312.* számú jogesetet. A nagyszülőnek a tanulmányait folytató nagykorú gyermekkel (ti. unokájával) szemben tartási kötelezettsége áll fenn, ha a mindkét szülő teherbíró képessége szerint nyújtott tartás a gyermek indokolt szükségleteinek kielégítéséhez nem elegendő.

A törvény szól arról a lehetőségről is, amikor a gyermek tartására sem a szülők, sem a nagyszülők nem képesek, illetve a gyermek indokolt szükségleteit a gyermek vagyona, illetőleg jövedelme sem fedezi. Ebben az esetben a gyámhatóság engedélyezheti, hogy - amennyiben van - a gyermek vagyonát a gyermek tartására igénybe lehessen venni. A Ptk. Csjk 4:215. § (2) bekezdése kifejezetten úgy rendelkezik, hogy a gyermek tartására a vagyon *csak meghatározott részletekben* használható fel, mivel nem egy összegű, hanem alimentációs jellegű a gyermektartásdíj is és *csak a gyermek már felmerült, indokolt szükségleteinek fedezése* lehet a cél.

A *gyermek indokolt szükségleteinek meghatározása* nem könnyű feladat. Ide tartoznak a gyermek nevelésével, gondozásával rendszeresen felmerülő kiadások, amelyek a gyermek megélhetéséhez, neveléséhez, taníttatásához szükségesek.²³ Az indokolt szükséglet fogalma a következőket bírói gyakorlat szerint nem jelenthet szűkös tartást, így az nem feleltethető meg a létminimumnak, hanem az a jogosulti igényeknek megfelelő, *egyénesített és átlagos színvonalú igények kielégítését jelenti* és a kötelezett önkéntes vállalása nélkül, a luxusigények kielégítésére nem terjedhet ki. A Legfelsőbb Bíróság a *PK 105.* számú állásfoglalásában kifejtette, hogy ha a gyermek érdekében valamely rendkívüli kiadás merül fel, amelyet annak ellenére nem fedez a gyermektartásdíj, hogy a felek annak mértéke megállapításakor kellő előrelátással voltak, úgy a kötelezett a felmerülő kiadás arányos részét köteles megtéríteni. Ez a rendelkezés az új Ptk.-ba beépült, így azt a 1/2014. PJE határozat már nem tartotta irányadónak a Ptk. alkalmazása körében.

²² Ptk. Csjk. 4:215.§ (2) bekezdése

²³ Ptk. Csjk. 4:218.§ (3) bekezdése

A továbbtanuló, nagykorú gyermek esetében a kötelezett oldalán meglévő *teljesítőképeség vizsgálata* jelentősen eltér a kiskorú gyermekre vonatkozó rendelkezésektől. A törvény rendelkezései szerint nem köteles mást eltartani, aki ezáltal saját szükséges tartását vagy a tartás sorrendjében a jogosultat megelőző személy tartását veszélyeztetné.²⁴ A 4:202. § értelmében a jogosultak sorrendjében a kiskorú gyermek áll az első helyen, *őt követi csak a nagykorú gyermek*, megelőzve a tartásra rászoruló többi rokont, így a házastársat, volt házastársat, volt élettársat, és valamennyi többi rokont. A továbbtanuló, nagykorú gyermekre vonatkozó rendelkezések szerint *a szülő nem köteles* a továbbtanuló, nagykorú gyermekét eltartani, ha ezáltal *a saját szükséges tartását vagy kiskorú gyermekének tartását veszélyeztetné*,²⁵ így a továbbtanuló, nagykorú gyermek tartását még a szülő saját szükséges megélhetésének biztosítása is megelőzi.²⁶

II.2. A gyermektartásdíj mértéke és meghatározása

A gyermekről való gondoskodás a szülők közös felelőssége. A tartás felek közötti megoszlása és módja tekintetében annak van elsődleges jelentősége, hogy a szülők együtt élnek-e, avagy családi kapcsolatuk már megbomlott és külön-külön gondoskodnak közös gyermekükről. Együtt élő szülők esetében egyszerűbb a helyzet, mivel a szülők ebben az esetben közösen, a saját háztartásukban, *mind természetben, mind anyagilag, közösen* gondoskodnak gyermekükről. Más a helyzet akkor, amikor a családi kapcsolatok felbomlása miatt a szülők már nem élnek együtt, így a gyermekétől különélő szülő elsősorban pénzben tudja teljesíteni a gyermek tartására vonatkozó kötelezettségét.²⁷

A gyermektartásdíj mértéke és megfizetésének módja tekintetében elsősorban a szülők megállapodása az irányadó, míg a szülők megegyezésének hiányában ebben a kérdésben a bíróság dönt. Külön lehetőségként biztosítja a Ptk. Csjk. a tartásdíj megfelelő vagyontárgy, vagy pénzösszeg egyszeri juttatásával történő teljesítését is, amely esetben a tartásra kötelezett és a gyermeket természetben gondozó szülő megállapodhat abban, hogy a tartási kötelezettségének a kötelezett *meghatározott vagyontárggyal vagy egyszeri pénzösszeggel* tesz eleget. Ezen felek közötti megállapodás érvényességével szemben azonban több feltételt is támaszt a törvény.

²⁴ Ptk. Csjk. 4:195.§

²⁵ Ptk. 4:220.§ (3) bekezdése

²⁶ lásd a BH2011.40.számú esetről kifejtetteket.

²⁷ Ptk. Csjk. 4:216.§ (1) bekezdése

Ezek szerint a megállapodás csak akkor tekinthető érvényesnek, ha abban pontosan meghatározásra kerül az az időszak, amelynek tartamára a juttatás a tartást fedezi és ezt a gyámhatóság, avagy perben kötött megállapodás esetén a bíróság azt jóváhagyja.²⁸ Ebben az esetben is lehetőség nyílik azonban arra, hogy a bíróság tartásdíjat ítéljen meg a kiskorú gyermeknek, ha az a *körülmények előre nem látható, lényeges változása* miatt a gyermek érdekében áll, vagy valamelyik fél súlyos érdeksérelmének elhárítása miatt indokolt.

II.2.1. A gyermektartásdíj megállapításánál figyelembe vett tényezők vizsgálata

A rokontartás körében megjelenő tartási kötelezettség az általános erkölcsi elvárásoknak megfelelően funkcionáló családi kapcsolatokban, többnyire önkéntes teljesítéssel valósul meg. A családi viszonyok felbomlása, a szülő-gyermek kapcsolatban fellépő zavarok azonban oda vezethetnek, hogy a jogosultnak a tartási kötelezettség érvényesítése érdekében pert kell indítania. A *Polgári Perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény*²⁹ a XXXVII. fejezetében szabályozza a kiskorú gyermek tartása iránt indított per szabályait.

A tartás mértékének és módjának megállapítása terén a rokontartás közös szabályaiban foglaltakkal egyezően elsősorban a jogosult és a kötelezett megállapodása az irányadó. A kiskorú gyermek tartása kapcsán azonban számos esetben a szülők közötti viszony a kapcsolat felbomlását követően annyira elmérgesedik, hogy egymással már nem tudnak megállapodni a gyermek tartásáról, így megállapodás hiányában az esetek zömében a gyermektartásdíj kérdésében a bíróság határoz.

A kiskorú gyermek tartása iránt indított peren mind a tartásdíj-fizetési kötelezettség megállapítása iránti igényérvényesítést, mind a feltételek időközbeni megváltozásán alapuló, a tartási kötelezettség tartalmának megváltoztatása, illetőleg megszüntetése iránt indított pert is érteni kell. A pert bármelyik szülő megindíthatja a másik szülő ellen, sőt a kiskorút megillető tartás iránt a

²⁸ Ptk. Csjk. 4:217.§ (2) bekezdése

²⁹ a továbbiakban: a Pp.

kiskorú érdekében a gyámhatóság is indíthat pert.³⁰ A perben a bíróság - erre irányuló kérelem hiányában is - határozhat ideiglenes intézkedéssel a tartás megállapításáról.

A bíróságnak döntése meghozatalakor a rokontartás közös szabályai mellett a kifejezetten a kiskorú gyermek javára megállapítandó tartásra vonatkozó rendelkezéseket is alkalmaznia kell. Ezen rendelkezések szerint *a gyermektartásdíj meghatározása során a bíróságnak figyelembe kell vennie*

- a) a gyermek indokolt szükségleteit,
- b) mindkét szülő jövedelmi viszonyait és vagyoni helyzetét,
- c) a szülők háztartásában eltartott más - saját, mostoha vagy nevelt - gyermeket és azokat a gyermekeket, akikkel szemben a szülőket tartási kötelezettség terheli,
- d) a gyermek saját jövedelmét és
- e) a gyermeknek és rá tekintettel az őt nevelő szülőnek juttatott gyermekvédelmi, családtámogatási, társadalombiztosítás és szociális ellátásokat.

A gyermek *indokolt szükségleteinek meghatározása* nem egyszerű feladat. Ebbe a körbe tartoznak a fentiekben már kifejtettek szerint a gyermek nevelésével, gondozásával rendszeresen felmerülő kiadások, amelyek a gyermek megélhetéséhez, neveléséhez, taníttatásához feltétlenül szükségesek.³¹ Az „indokolt szükséglet” fogalma az előzőekben már kifejtettek szerint ugyanakkor nem jelenthet szűkös tartást, így az nem feleltethető meg a létminimumnak, hanem az *a jogosult oldalán fellépő igényeknek megfelelő, kellően egyéniesített és átlagos színvonalú igények kielégítését* jelenti. Az egyes luxusigények esetében fontos azt is megjegyeznünk, hogy ezen igények az indokolt szükséglet fogalmába a kötelezett önkéntes vállalása nélkül semmiképpen sem tartoznak bele.

A gyermeket gondozó szülő a tartást természetben, míg a különélő szülő elsősorban pénzben teljesíti. Speciális élethelyzetként került értékelésre annak lehetősége, hogy a szülő abban az esetben is kötelezhető legyen a gyermektartásdíj fizetésére, amikor a saját háztartásában neveli a gyermeket, de annak tartásáról nem gondoskodik.³²

³⁰ Pp. 491.§ és Ptk. Csjk. 4:208.§

³¹ Ptk. Csjk. 4:218.§ (3) bekezdése

³² Ptk. Csjk. 4:216. (2) bekezdés

A tartásdíj összegét mindig a *konkrét eset egyedi körülményeinek vizsgálatát* követően, a kiskorú gyermek indokolt szükségleteinek, a felek jövedelmi viszonyainak és vagyon helyzetének és a kötelezett teljesítőképességének összemérését követően, gyermekenként általában a kötelezett átlagos jövedelmének 15-25%-ában kell meghatározni. Az átlagos jövedelem megállapításához pedig rendszerint a kötelezettnek a kereset megindítását megelőző *egy évi összes jövedelmére* kell figyelemmel lenni.

Ebben a körben kell utalnunk a *BH.2011.135.* számú jogesetre, amely szerint a gyermektartásdíj megállapítása során, annak alapja meghatározásakor *a kötelezett külföldi jövedelmét* is figyelembe lehet venni, ha az azonos időszakra belföldön megállapított munkabér és egyéb juttatás a gyermek indokolt szükségleteit nem fedezi. Abban az esetben pedig, ha a kiskorú gyermeknek saját jövedelme, vagyona van, lehetőség nyílik a rászorultsági vélelem megdöntésére, illetőleg arra, hogy a gyámhatóság engedélyével a gyermek vagyonát a tartására igénybe lehessen venni.³³

Ugyancsak figyelembe kell venni a gyermektartásdíj megállapításánál *a szülők háztartásában eltartott más - saját, mostoha vagy nevelt - gyermeket* és azokat a gyermekeket is, akikkel szemben a szülőket tartási kötelezettség terheli

A *BH2017.368.* eseti döntés szerint bár a gyermekről való gondoskodás elsődlegesen a szülők feladata, de a tartásdíj megállapításakor, illetőleg megváltoztatásakor figyelembe kell venni a gyermeknek és rá tekintettel az őt nevelő szülőnek jutott különböző támogatásokat. A Ptk. két helyen is utal a gyermektartásdíj összegének meghatározásánál *az állami támogatásokra*. A Ptk.4:218.§ (2) bekezdése e) pontja szerint *a kiskorú gyermeket megillető gyermektartásdíj meghatározása során* figyelembe kell venni a gyermeknek és rá tekintettel az őt nevelő szülőnek juttatott gyermekvédelmi, családtámogatási, társadalombiztosítási és szociális ellátásokat. A *továbbtanuló, nagykorú gyermek* esetén a 4:221.§ rendelkezik arról, hogy a tartásdíj mértékének meghatározásánál a tanulmányai folytatásához jogszabály által biztosított kedvezményeket, támogatásokat és a szülők teherbíró képességét kell figyelembe venni.

³³ Ptk.Csjk. 4:215.§ (1)-(2) bekezdései

A tartásdíj határozott összegben való meghatározása mellett a törvény felhatalmazza a bíróságot, hogy a tartásdíj automatikus emelkedéséről rendelkezzen. Ezek értelmében a bíróság ítéletében úgy rendelkezhet, hogy a tartásdíj évente, a következő év január 1.napjától a Központi Statisztikai Hivatal által közzétett éves fogyasztói árindex növekedésének mértékével - külön intézkedés nélkül módosuljon.³⁴

A kiskorú gyermekek esetében, ha a végrehajtás eredménytelenül zárul, *a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény* (a továbbiakban: a Gyvtv.) lehetőséget biztosít arra, hogy a gyámhatóság a törvény 22.§-ában foglalt feltételek fennállása esetén *a gyermektartásdíj megelőlegezéséről* döntsön. Ezek szerint a *gyermektartásdíj megelőlegezésének akkor van helye, ha*

- a) a bíróság a tartásdíjat *jogerős határozatában már megállapította*, vagy olyan külföldi bíróság, vagy más hatóság által hozott jogerős határozat, amelyet a Magyarországon élő gyermek javára nemzetközi szerződés vagy viszonyosság alapján kell végrehajtani, és
- b) a gyermektartásdíj összegének *behajtása átmenetileg lehetetlen*, továbbá
- c) a gyermeket gondozó szülő vagy más törvényes képviselő *nem képes a gyermek részére a szükséges tartást nyújtani*,
- d) feltéve, hogy a gyermeket gondozó családban az *egy főre jutó havi átlagjövedelem* nem éri el az öregségi nyugdíj legkisebb összegének kétszeresét.

A fentiekkel ellentétben *nincs helye gyermektartásdíj megelőlegezésének*, ha a kötelezett

- a) lakóhelye olyan tagállamban van, ahol a tartásdíj nemzetközi szerződés vagy viszonyosság alapján nem érvényesíthető, vagy
- b) külföldi tartózkodási helye ismeretlen, vagy
- c) a jogosulttal közös háztartásban él, illetőleg
- d) részösszegű megfizetés, vagy behajthatóság esetén, ha ennek mértéke a bíróság által megállapított gyermektartásdíj alapösszegének ötven százalékát meghaladja, vagy
- e) lejárt gyermektartásdíj esetén.

³⁴ Ptk. 4:207.§

A gyámhatóság a gyermektartásdíj behajthatatlanságát a kötelezett rendszeres jövedelmére, illetve vagyonára vezetett *eredménytelen végrehajtást követően* állapítja meg, és a megelőlegezett tartásdíjat a központi költségvetés terhére biztosítja.

II.3. A tartási kötelezettség egyéb jellemzői

II.3.1. A tartás időtartama

A tartási kötelezettség időtartama tekintetében a Ptk. 4:209.§ (1) bekezdése kimondja, hogy a tartás, ha azt a bíróság rendeli el, a tartási kötelezettség *főszabály szerint határozatlan* idejű. A szakasz (2) bekezdése viszont úgy rendelkezik, hogy a tartás határozott időre, illetőleg meghatározott feltétel bekövetkeztéig is elrendelhető, ha feltehető, hogy a jogosult rászorultsága meghatározott idő elteltével, vagy a feltétel bekövetkeztével megszűnik.

A kiskorú gyermek tartását nagykorúsága elérése konkrét időponthoz köti. Ezen határidőn túl a nagykorú gyermek huszadik életéve betöltéséig abban az esetben jogosult a tartásra, amennyiben középiskolai tanulmányokat folytat.

A Ptk. Csjk. *a továbbtanuló, nagykorú gyermek* tartását is szabott időtartamhoz köti, mivel a Ptk. Csjk. a 4:220.§ (5) bekezdése szerint a szülő a huszonötödik életévét betöltött, továbbtanuló gyermekének tartására csak rendkívül indokolt esetben kötelezhető. Eseti döntéseiben kimondta a Legfelsőbb Bíróság, hogy a továbbtanuló, nagykorú gyermek esetében a tartás határozott időre is megállapítható.³⁵

II.3.2. A tartás módosítása

A tartás módosítása körében a rokонтartás közös rendelkezései köszönnek vissza, melyek szerint amennyiben a tartás meghatározásának alapjául szolgáló körülményekben olyan változás következett be, hogy *a tartás változatlan teljesítése* valamelyik fél lényeges jogi érdekét sérti, a tartás mértékének vagy szolgáltatása módjának a megváltoztatását bármelyik fél kérheti a

³⁵A Legfelsőbb Bíróság a BH.2011.338.számú döntésében kimondta, hogy a nagykorú gyermektől elvárható a felsőfokú tanulmányok lehető legrövidebb időn belüli befejezése.

bíróságtól.³⁶ Ennek megállapításához mindkét fél helyzetét fel kell tárni, illetve vizsgálni kell azokat a tényeket is, melyek a tartás meghatározásának alapjául szolgáltak.

Speciális szabályként jelenik meg viszont az a törvényi rendelkezés, mely értelmében nem kérheti a megállapodáson alapuló tartás megváltoztatását az a fél, *akinek a körülmények megváltozásának lehetőségével a megállapodás időpontjában számolnia kellett*, vagy akinek a körülmények megváltozása felróható.³⁷

A tartás megváltoztatása iránti perben *a kereset jogalapja* csak a tartásdíj megállapítása kapcsán irányadó körülményekben bekövetkezett, a jogosult szükségleteivel kapcsolatos, illetőleg a kötelezett teljesítőképességére kiható lényeges és tartós bizonyítottsága esetén áll fenn. A szülői felelősség alapján elvárható, hogy a tartás mértékének kialakításakor a szülők annak összegét előrelátóan, a gyermek hosszú távú érdekeinek megfelelően, a kötelezett szülő tartós teljesítőképessége figyelembe vételével határozzák meg.

II.3.3. A tartási kötelezettség megszűnése

A tartási kötelezettség megszűnése tekintetében a rokontartás közös rendelkezései szerint a tartáshoz való jog a jogosult, a tartáshoz való kötelezettség pedig a kötelezett halálával megszűnik, hiszen *mindkét oldalon személyhez kötött jogról, illetve kötelezettségről* beszélhetünk. A kötelezett halálával kapcsolatban kimondja a törvény, hogy a kötelezett haláláig esedékessé vált, de meg nem fizetett tartásért kell az örökösöknek helytállniuk.³⁸

Abban az esetben pedig, ha a tartás határozott idejű, illetve a tartási kötelezettség meghatározott feltétel bekövetkeztéig áll fenn, a tartási kötelezettség az idő elteltével, illetve a feltétel bekövetkeztével is megszűnik.

³⁶ Ptk. 4:210.§

³⁷ Ptk.Csjk. 4:210.§ (1) bekezdése

³⁸ Ptk. 4:212.§ (1)- (2) bekezdései

III. A belföldi végrehajtással kapcsolatos kérdések

A tartási kötelezettség teljesítése a társadalom általános erkölcsi felfogásának megfelelően működő szülő - gyermek kapcsolatban nem igényli a bíróság közreműködését. A hagyományos családmódel háttérbe szorulása miatt azonban a bíróságra érkező végrehajtási kérelmek között a legnagyobb számban a gyermektartásdíj behajtása iránti kérelmek jelennek meg. A bíróság ítéletében, illetőleg egyéb végrehajtható határozatában foglalt tartásdíj - fizetési kötelezettségének a kötelezett önként is eleget tehet, de az esetek többségében a felek között az addigra már elmérgesedett kapcsolat miatt önkéntes teljesítésre ritkán kerül sor. A kötelezett önkéntes teljesítésének elmaradása esetén a tartásra jogosult a gyermektartásdíj végrehajtását kezdeményezheti.

A belföldi végrehajtással kapcsolatos alapvető szabályokat a *bíróság végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvény* (a továbbiakban: a Vht.) tartalmazza. Amennyiben a kérelem kapcsán, jellemzőinek számbavételét követően a magyar bíróság joghatósága megállapítható, úgy a Vht. 10.§-ában meghatározott végrehajtható okirat kiállításával kell elrendelni a tartási kötelezettség végrehajtását. Ezen végrehajtható okiratok kiállítására abban az esetben kerülhet sor, ha a végrehajtandó határozat

- a) kötelezést (marasztalást) tartalmaz;
- b) jogerős, végleges vagy előzetesen végrehajtható, valamint az ügyészség, illetve a nyomozó hatóság határozata további jogorvoslással nem támadható és
- c) a teljesítési határidő letelt.³⁹

A végrehajtható okirat kiállításánál fontos megemlítenünk a Ptk. Csjk. 4:208.§-át amely szerint a tartási követelés visszamenőlegesen hat hónapra érvényesíthető. A Vht. 14. §-a azonban kivételként jelenik meg, amikor is kimondja, hogy a tartásdíj, szüléssel járó költség és tartásra irányuló járadékszerű szolgáltatás (a továbbiakban: tartásdíj) behajtására elrendelt végrehajtás esetén a végrehajtható okiratot a lejárt, *hat hónapnál régebbi tartásdíjrészekre nézve* akkor lehet kiállítani, ha a végrehajtást kérő valószínűsítette, hogy a tartásdíjhátralék az adós

³⁹ Vht. 13.§

rosszhiszemű magatartására vezethető vissza, vagy annak érvényesítését alapos okból mulasztotta el.

Amennyiben a bíróság mégis elrendelte a hat hónapnál régebbi tartásdíj-részlet végrehajtását, úgy a kötelezettek - adósnak lehetősége van a Vht. 55.§-a alapján a végrehajtás korlátozását, illetőleg megszüntetését kezdeményezni. Kérelmének a nemperes eljárás szabályai szerinti, bíróság általi jogerős esetleges elutasítását követően a Polgári perrendtartás 529.§-a szerint peres eljárást kezdeményezhet a végrehajtás megszüntetése, illetőleg korlátozása iránt.

A Vht. a kielégítési sorrend kapcsán is tartalmaz szabályokat. A Vht. 165.§-a *a kielégítési sorrendet* határozza meg abban az esetben, amikor a végrehajtás során befolyt összeg nem fedezi valamennyi követelést. A követelések jogcímét alapul véve *a gyermektartásdíjat helyezi a kielégítendő követelések sorában az első helyre.*

A Vht. a tartásdíj behajtásával kapcsolatos *végrehajtási módok tekintetében két speciális lehetőséget* jelöl meg: a közvetlen bírói letiltás és a közvetlen bírósági felhívás lehetőségét. Mindkét végrehajtási mód a tartási követelés behajtásának gyorsaságát tartja szem előtt.

A másik végrehajtási forma a ***közvetlen bírósági letiltás***, amelynek kiállítására sor kerülhet végrehajtási lap vagy végrehajtási záradék kiállítása helyett is, akkor, ha kizárólag az adós munkabéréből kell behajtani a követelést. A közvetlen bírósági letiltás esetében ugyanis a bíróság közvetlenül az adós munkáltatója felé bocsátja ki a letiltó végzést, és a munkáltató közvetlenül a jogosultnak fizeti ki az adós tartozását. Ez a jogintézmény lehetőséget ad a végrehajtást kérő számára követelése gyors és közvetlen végrehajtására.

A bíróságnak mindkét esetben vizsgálnia kell, hogy a végrehajtás elrendelésének általános és speciális feltételei, illetőleg a Vht. 29-30-§§-aiban foglalt jogszabályi feltételek fennállnak-e, avagy sem. A Vht. 24.§-a szerinti *végrehajtási lap helyett kiállított letiltó végzés* meghozatalára a Vht. 26.§-a alapján *kérelemre* van lehetőség. A letiltó végzést az a bíróság hozza meg, amely a végrehajtási lap kiállítására jogosult lenne. A bíróság végzésében pontosan meghatározza a jogosultnak kifizetendő összeget, a főkövetelést, a kamatokat, az esetlegesen megfizetendő egyéb

járulékos költségeket, az államnak megfizetendő illetéket, költségeket. A bíróság a letiltó végzést a feleknek és a munkáltatónak kézbesíti, de a letiltásra az esetlegesen előterjesztett fellebbezésnek nincs halasztó hatálya. A végzés a teljesítésre vonatkozó felhívást is tartalmaz, elrendeli a teljesítés módját, megadja a szükséges információkat, a jogosult nevét, számlaszámát, egyéb szükséges adatokat.

A végrehajtási záradék kiállítása helyett kibocsátott letiltó végzésre pár ponton eltérő szabályokat határoz meg a Vht. A Vht. 25.§ (2) bekezdése szerint a letiltó végzésben a bíróság az adós munkáltatóját arra hívja fel, hogy az adós munkabéréből a végzésben feltüntetett összeget vonja le, és - ha a végzés kézbesítésétől számított 45 napon belül a bíróságtól nem kap értesítést - a levont és visszatartott összeget fizesse ki a végrehajtást kérőnek. A bíróság a letiltó végzést a munkáltatónak és a feleknek kézbesíti és az esetlegesen előterjesztett fellebbezés kapcsán a munkáltatót haladéktalanul értesítve felhívja, hogy a levonást folytassa, de a levont összeget újabb értesítésig ne fizesse ki a végrehajtást kérőnek.

A két forma közötti alapvető különbséget a Vht. 25.§ (2) bekezdése fejt ki, ugyanis *a végrehajtási lap helyett hozott letiltó végzés* esetében a munkáltatónak azonnal - a végzés jogerőre emelkedésének bevétele nélkül - ki kell fizetnie a jogosultnak a letiltott összeget, addig *a végrehajtási záradék helyett hozott letiltó végzés kézbesítése után* a munkáltató az adós munkabéréből a végzésben feltüntetett összeget először levonja, majd *a levont és visszatartott összeget csak akkor fizeti ki a végrehajtást kérőnek*, ha a végzés kézbesítésétől számított 45 napon belül a bíróságtól nem kap értesítést. Végrehajtási lap esetében ugyanis a végrehajtás alapja egy, a végrehajtandó követelés jogszerűségét már elbíráló jogerős bírói döntés, míg végrehajtási záradék esetében egy még el nem bíralt követelés jelenik meg, amelyet az adós még kódjában áll vitatni.

A Vht. a közvetlen letiltás alkalmazásának kötelező és fakultatív esteit rögzíti. Ezek szerint *kizárólag közvetlen letiltással kell behajtani a követelést akkor*, ha a végrehajtást kérő ezt kívánta, illetőleg akkor, ha a végrehajtás tartásdíj vagy más, részletekben fizetendő összeg iránt folyik, és a munkabér végrehajtás alá vonható része az esedékes összeget fedezi. A közvetlen letiltás

kibocsátásának *fakultatív lehetőségei* szerint *elsősorban közvetlen letiltással kell behajtani a követelést, ha*

a) a végrehajtást kérő járulék nélkül számított követelése (főkövetelés) a társadalombiztosítási jogszabály szerint a munkaviszony alapján megállapított saját jogú öregségi nyugdíj (a továbbiakban: öregségi nyugdíj) legalacsonyabb összegét nem haladja meg, vagy

*b) a bíróság a 7. §-ban foglaltakra tekintettel a közvetlen letiltást tartja indokoltnak.*⁴⁰

A **közvetlen bírósági felhívás** szabályait a Vht. 28. §-a tartalmazza, mely szerint *bíróság az olyan határozatában, amellyel a munkabérben részesülő személyt tartásdíj fizetésére kötelezte, a munkáltatót egyúttal közvetlenül felhívja arra, hogy a határozatban megállapított összeget vonja le, és fizesse ki a jogosultnak. A bíróság a tartásdíj fizetésére kötelező határozat rendelkező részét a határozat meghozatalától számított 3 napon belül megküldi a munkáltatónak.*⁴¹ Ezen végrehajtási forma alkalmazására *a jogosult kérelme alapján* van lehetőség.

A közvetlen bírósági felhívást az elsőfokú bíróság bocsátja ki, és a perben hozott ügydöntő határozat részeként kerül megállapításra a kötelezett tartásdíj-fizetési kötelezettsége, így ezzel kerül sor a végrehajtás elrendelésére. Ez egyben azt is jelenti, hogy a jogosult részéről semmiféle külön végrehajtási cselekményre nincs szükség.

A végrehajtás foganatosítása a munkáltató feladata. A bíróság határozatában hívja fel a munkáltatót arra, hogy a határozatban megállapított összeget a kötelezett - adós munkabéréből vonja le és fizesse ki a jogosultnak. A bíróságnak három napon - és nem munkanapon - belül kell felhívnia a munkáltatót a határozatban foglaltak teljesítésére. A közvetlen felhívás alapján kell a munkáltatónak eljárnia, és eljárása során figyelembe kell vennie a Vht. előírásait is. Különösen fontos tekintettel lennie a Vht. 61.§-ára, amely a munkabérből történő levonásra irányadó közös szabályokat tartalmazza. Ezen szakasz szerint a végrehajtás során a *munkabérből történő levonásnál azt az összeget* kell alapul venni, amely a munkabért terhelő, abból a külön jogszabály szerint levonással teljesítendő adónak (adóelőlegnek), egészségbiztosítási és nyugdíjjárulék, magánnyugdíj-pénztári tagdíjnak, továbbá egyéb járuléknak a levonása után fennmarad. Az ezek

⁴⁰ Vht. 27.§

⁴¹ Vht. 28.§ (1)-(2) bekezdései

alapján csökkentett összegből - az e törvényben foglalt részletes szabályok szerint - általában legfeljebb 33%-ot, kivételesen legfeljebb 50%-ot lehet levonni.

Amennyiben a jogosult bejelentése szerint sem a közvetlen letiltás, sem a közvetlen felhívás nem vezetett eredményre, úgy a jogosultnak lehetősége van az adós egyéb vagyontárgyának végrehajtás alá vonására, új végrehajtható okirat kiállításával a végrehajtás más módon történő tovább folytatására.⁴²

Mind a közvetlen bírósági felhívás, mind a közvetlen bírósági letiltás a tartásdíj-követelések gyors belföldi behajtását teszi lehetővé. A gyorsaság indoka a tartáshoz fűződő méltányosság, mivel a tartásdíj a tartásra jogosult életfeltételeinek biztosítására szolgál, így a jogosult oldalán mindenféle késedelem hátrányos helyzetet eredményezhet.

IV. A gyermektartásdíj határokon átnyúló végrehajtása

A XXI. századra a globalizáció jelentős méreteket öltött és hazánkban is egyre több családot érint a kivándorlás jelensége. A hagyományos családszerkezet felbomlása mellett gyakran fordul elő, hogy a tartásdíj fizetésére kötelezett külföldön keresi boldogulását, így próbálva kibújni a gyermektartásdíj fizetési kötelezettsége alól, nehéz helyzetbe hozva ezzel a tartásra jogosultat. Gyakorlatomban elsődlegesen olyan esetekkel találkoztam, amikor a tartásra kötelezett a családi kapcsolatot megszakítva külföldre költözik és a tartásra jogosult külföldön próbálja a gyermektartásdíjat vele szemben érvényesíteni, de az a fordított helyzet is előfordulhat, amikor a tartásra kötelezett vállal Magyarországon munkát és az itteni jövedelmére kellene külföldi hitelező kérelme alapján a végrehajtást foganatosítani.

A gyermektartásdíj külföldi végrehajtására irányuló nemzetközi együttműködés hosszú múltra tekint vissza. Kezdetben a kérdés rendezésére főként kétoldalú jogsegély egyezmények születtek, majd a jogalkotási folyamat más szintre lépett: az ENSZ által elfogadott *Gyermekjogi Egyezmény 27.cikk (4) szakasza* kötelezi az egyezményben részes államokat arra, hogy tegyenek meg minden

⁴² Vht. 31.§

intézkedést a gyermektartásdíj behajtása érdekében, tekintet nélkül arra, hogy a kötelezett belföldön, vagy külföldön él-e.

A gyermektartásdíj külföldi végrehajtásával kapcsolatos elsődleges kérdés annak eldöntése, hogy az ügyben a külföldi elem jelenlétére tekintettel melyik állam rendelkezik joghatósággal és az ügy elbírálására melyik állam szabályai irányadóak.

Amennyiben a magyar bíróság a tartásdíj-fizetési kötelezettséget már megállapította, a kötelezett önkéntes teljesítésének hiányában ezen határozat Magyarországon való végrehajtásának nem lehet akadálya az, hogy a kötelezett külföldön lakik, vagy tartózkodik. Amennyiben a tartásdíj-fizetésére kötelezettnek Magyarországon végrehajtás alá vonható jövedelme, vagy megfelelő vagyona van, célszerű a jogosultnak először a belföldi végrehajtást megkísérelnie. Abban az esetben azonban, ha az adósnak nincs belföldi jövedelme, vagy végrehajtás alá vonható vagyona, a magyar bíróság közvetlenül nem intézkedhet a tartásdíj külföldön történő végrehajtása iránt. A bíróság feladata ebben az esetben az, hogy a hitelezőnek az elérhető külföldi eljárások megindításához segítséget nyújtson.

A következőkben röviden számba veszem a tartási kötelezettség határon átnyúló érvényesítését szabályozó nemzetközi jogforrásokat, majd áttekintem a hazai jogalkalmazásra, a társult szervekre és a központ hatóságokra háruló feladatokat.

IV.1. A New York-i Egyezmény

A *tartásdíj külföldön való behajtásáról szóló 1956.évi New York-i Egyezmény*⁴³ az első többoldalú nemzetközi dokumentum, amely a tartási kötelezettség megsértéséből eredő, határon átívelő jogi problémák leküzdését célozta meg.⁴⁴ A New Yorki Egyezmény jelentősége abban áll, hogy lehetővé tette nemcsak a gyermektartásdíj iránti igény, hanem bármely családi jogviszonyon alapuló tartási igény érvényesítését is. Az Egyezmény 1. cikke szerinti célja ugyanis az, hogy megkönnyítse az olyan tartásdíj behajtását, amelyre nézve a Szerződő Felek egyikének területén tartózkodó valamely

⁴³ a továbbiakban: a New Yorki Egyezmény

⁴⁴ a New Yorki Egyezmény Magyarországon az 1957.évi 53.törvényerejű rendelet hirdette ki és végrehajtásával kapcsolatos alapvető rendelkezéseket a 9/1957. (IX.13.) IM rendelet tartalmazza.

személy (ti. a hitelező) igényt támaszt más olyan személlyel (ti. az adós) szemben, aki valamely másik Szerződő Fél joghatóságának van alávetve.

Az Egyezmény lényege az volt, hogy a tartásdíjra jogosult személy lakóhelye szerinti állam erre kijelölt illetékes hatóságának megkeresésére a tartásdíjfizetésre kötelezett személy lakóhelye szerinti állam erre illetékes hatósága *a saját államában minden szükséges intézkedést megtesz annak érdekében*, hogy a tartásdíjra jogosult személy hozzájuthasson az őt megillető tartásdíjhoz. E célból a szükséghez képest eljárhatott, pert indíthatott és kérhette a végrehajtási eljárás megindítását és lefolytatását.⁴⁵

Az Egyezmény hiányossága, hogy szinte kizárólag a központi hatóságok kijelölésére és feladatainak leírására koncentrált, döntően a hatóságok közötti együttműködésről és jogsegélyről rendelkezik, de nem szabályozza a tartásdíj érvényesítésének semmilyen anyag, vagy eljárásjogi szegmensét. Az Egyezmény legfontosabb törekvése az, hogy a nemzetközi elemet is magukban foglaló tartásdíjigények érvényesítésének koordinálását elősegítse. Az Egyezmény végrehajtásáról szóló rendelet az, amely a jogosultak és a kötelezettek számára valós iránytűként szolgálhat az eljárás menetéről.

IV.1.1. Tartásdíj érvényesítése és behajtása belföldi hitelező kérelmére külföldön

Az Egyezmény alapján lehetőség nyílt arra, hogy magyarországi hitelező kérelme alapján sor kerülhessen a tartásdíj külföldi végrehajtására. A hitelező a külföldi végrehajtás elrendelése iránti igényét bármelyik hazai járásbíróságnál előterjeszthette. A bíróság tájékoztatta a hitelezőt, hogy az érintett külföldi állam joga a tartásdíj bíróság útján történő érvényesítéséhez milyen feltételeket állapít meg, és milyen adatok és okiratok szolgáltatása szükséges ahhoz, hogy a tartásdíj külföldön is érvényesíthető legyen.

A szükséges okmányok és adatok beszerzését követően a belföldi járásbíróság a hitelező kérelmét jegyzőkönyvbe foglalta⁴⁶. Ha a külföldi adóssal szemben *a belföldi bíróság tartásdíjat megállapító*

⁴⁵ New Yorki Egyezmény 6.cikk 1. pontja

⁴⁶ Lsd. 9/1957. (IX.13.) IM rendelet 3.§ (1) bekezdése szerinti figyelmeztetést a szükséges melléletek csatolásáról.

jogerős vagy előzetesen végrehajtható határozatot hozott, a kérelemhez ennek csatolására is szükség volt. Az Egyezmény végrehajtásáról szóló rendelet szerint a belföldi hitelezőt a költségmentesség automatikusan nem illette meg, de kérelme alapján a bíróság személyes költségmentességben részesíthette. Abban az esetben, ha erre nem került sor, a hitelező köteles volt a fordítási költség előrelátható összegét a bíróságnál letétbe helyezni.

A hitelezőnek az Egyezmény alapján arra is lehetősége volt, hogy ha *a külföldi bíróság által már megállapított tartásdíj-fizetési kötelezettségének* az adós önként nem tett eleget, akkor a belföldi hitelező a végrehajtás elrendelése céljából a külföldi bírósághoz intézendő kérelmét bármelyik belföldi bíróságnál előterjeszthesse. Az eljárás hasonlóan zajlott, mivel a belföldi bíróság a kérelemről jegyzőkönyvet vett fel, amelyhez csatolásra került a külföldi bíróság tartásdíjat megállapító határozata is, valamint a hitelezőt szintén nem illette meg automatikusan költségmentesség az eljárásban, így amennyiben kérelmére a bíróság nem engedélyezte számára a személyes költségmentességet, úgy ebben az esetben is szükséges volt a fordítási költségek letétbe helyezéssel történő előlegezése.

A tartalmilag megfelelő és hiánytalan kérelmeket az igazságügyért felelős miniszter küldte meg az illetékes külföldi átvevő hatóságnak. Az illetékes külföldi hatóság az Egyezmény 6. cikk 2. szakasza szerint folyamatosan tájékoztatta az átvevő hatóságot a kérelem elintézése érdekében tett intézkedéseiről, melyről az átvevő hatóság közvetlenül értesítette a belföldi hitelezőt.

IV.1.2. Tartásdíj érvényesítése és behajtása külföldi hitelező kérelmére belföldi adóssal szemben

Az Egyezmény arra az élethelyzetre is megoldást kínált, amikor a hitelező az, aki külföldön lakik, és szeretné a tartási igényét magyarországi lakó-, vagy tartózkodási hellyel rendelkező adóssal szemben érvényesíteni. A törvényerejű rendelet szabályai erre az esetre előírták, hogy a külföldi hitelezőnek, a külföldi átvevő hatóság által hitelesített meghatalmazásában az illetékes magyar gyámhivatalt kellett felhatalmaznia arra, hogy eseti gondnok kirendelése mellett a magyar bíróság

előtt az eljárást megindítsa, illetőleg a már megítélt tartásdíj végrehajtása érdekében a hitelező képviselőjében eljárjon.⁴⁷

Amennyiben a külföldi kérelem megfelelt a magyar jog szabályainak, azt az igazságügyért felelős miniszter megküldte a belföldi adós lakó-, illetőleg tartózkodási helye szerint illetékes gyámhivatalnak a *megelőző eljárás* lefolytatása céljából. Ezen megelőző eljárásban az adósnak lehetősége nyílt arra, hogy a tartásdíjat, vagy annak egy részét megfizesse. Az adós esetleges teljesítéséről a gyámhivatal tájékoztatta az igazságügyért felelős minisztert.

Abban az esetben azonban, amikor az igazságügyért felelős miniszter arról szerzett tudomást a külföldi hatóságtól, hogy a belföldi adós az önként vállalt tartásdíj-fizetési kötelezettségének nem tett eleget, utasította a gyámhivatalt a törvényerejű rendelet 11.§ (2) bekezdése szerinti eljárás lefolytatására.⁴⁸ Ebben az esetben - amennyiben az adós a gyámhivatal felszólítására nem tudta igazolni, hogy a tartásdíj összegét a hitelezőnek megfizette, a gyámhivatal *végrehajtási záradék kiállítása céljából* megkereste az illetékes közjegyzőt. A kiállított végrehajtási záradék alapján a bírósági végrehajtónál indult meg a végrehajtási eljárás a magyar Vht. szabályai alapján. Az illetékes gyámhivatal pedig a végrehajtás eredményéről jelentésében tájékoztatta az igazságügyért felelős minisztert.

Abban az esetben, ha a belföldi adós a gyámhatóság előtti meghallgatásán úgy nyilatkozott, hogy a tartásdíjat *nem hajlandó önként megfizetni*, a gyámhivatal a külföldi hitelezőtől kapott meghatalmazás alapján a hitelező érdekeinek képviselőjére eseti gondnokot rendelt ki, akinek lehetősége nyílt arra, hogy a tartásdíj megállapítása iránt az illetékes bírósághoz keresetet nyújtson be.⁴⁹

Abban az esetben, amikor a külföldi hitelezőtől olyan visszaigazolás érkezett, mely szerint a belföldi adós a jogerősen megítélt, illetőleg előzetesen végrehajtható tartásdíjat nem utalta át a hitelezőnek és az ügyben nem került sor közvetlen bírósági letiltás, illetőleg felhívás kiadására sem, a gyámhivatal felszólította az adóst, hogy igazolja a tartásdíj megfizetését. Ha az adós a megítélt

⁴⁷ 9/1957. (IX.13.) IM rendelet 8.§ (1) bekezdése

⁴⁸ 9/1957. (IX.13.) IM rendelet 11.§ (1) bekezdése

⁴⁹ 9/1957. (IX.13.) IM rendelet 12.§ (1)-(2) bekezdése

tartásdíj átutalását igazolni nem tudta, a gyámhivatal az eseti gondnokot arra utasította, hogy a jogerős vagy előzetesen végrehajtható határozat alapján az illetékes bíróságnál kérje a végrehajtási lap kiállítását.⁵⁰ A törvényerejű rendelet szerint a külföldi személy által a tartásdíj megfizetése iránt belföldön indított per és a tartásdíj behajtása iránt indított végrehajtási eljárás tárgyi költségmentes volt.⁵¹

A jelenleg hatályos szabályozás pár ponton tér el a 9/1957. (IX.13.) IM rendeletben foglaltaktól. Az eljárás továbbra is a hitelező járásbíróóság előtt előterjesztett kérelmére indult meg. A kérelem továbbra is arra irányul, hogy az adós lakóhelye szerinti állam átvevő hatósága az egyezménynek megfelelően tegye meg mindazokat az intézkedéseket, amelyekre a tartásdíj érvényesítése és behajtása érdekében szükség van, e célból a szükséghez képest járjon el, indítson pert, kérje a végrehajtási eljárás megindítását és lefolytatását.

A kérelmet a járásbíróóság jegyzőkönyvbe foglalja, melyhez csatolja az egyezményben előírt mellékleteket, továbbá az egyéb okiratokat, dokumentumokat. A jegyzőkönyvben meg kell jelölni azt az időpontot, amelytől fogva a hitelező a tartásdíjat igényli, valamint a hitelezőnek kérelmet kell előterjesztenie azzal kapcsolatban is, hogy az eljáró külföldi hatóság az eljárásban részesítse költségmentességben. A jegyzőkönyvhöz csatolni szükséges a külföldi átvevő intézmény számára adott meghatalmazást, amelyben a hitelező az Egyezmény szerint meghatalmazza az átvevő intézményt az adós ellen a tartásdíj érvényesítése és behajtása érdekében szükséges valamennyi intézkedés megtételére; szükség esetén az adós ellen a külföldi bíróság előtti per megindítására, a peres eljárásban vagy azon kívül egyezség megkötésére, a végrehajtás érdekében szükséges intézkedések megtételére, valamint arra is, hogy mindezek tekintetében tetszés szerint további meghatalmazottakat nevezzen ki.

A jegyzőkönyvhöz elengedhetetlen a tartásdíjat megállapító bírósági döntés csatolása, amely vonatkozásában a jogerőt megállapító záradékot is fel kell tüntetni. A jegyzőkönyvet és a

⁵⁰ 9/1957. (IX.13.) IM rendelet 13.§

⁵¹ 9/1957. (IX.13.) IM rendelet 15.§

mellékleteit a bíróság a KIM Nemzetközi Magánjogi Főosztályának küldi meg az illetékes külföldi átvevő intézményhez való továbbítás érdekében.⁵²

A New York-i Tartási Egyezmény alapján folyó eljárásban az illetékes külföldi átvevő intézmény az Egyezmény 6.cikk 2. szakasza szerint az Igazságügyi Minisztérium Nemzetközi Magánjogi Főosztályát tájékoztatja az ügy állásáról, a tartási igény érvényesítésére irányuló eljárásban szükségessé váló intézkedésekről és az eljárás eredményéről. A Főosztály pedig közvetlenül értesíti a belföldi hitelezőt az eljáró átvevő intézmény közléseiről, az eljárásban megteendő nyilatkozatáról, a tartásdíj megállapításáról, illetőleg az igény elutasításáról és mindarról, ami kérelme előterjesztésével összefüggésben az eljárásban felmerült.

IV.2. A gyermektartásdíj behajtása a hágai egyezmények alapján

A második világháború után a határokon átnyúló tartási igények növekedése miatt előtérbe került a tartási kötelezettség nem teljesítése esetére vonatkozó nemzetközi szabályozás megalkotása. A jogalkotási folyamat eredményeként került elfogadásra *a gyermektartási kötelezettségekre alkalmazandó jogról szóló 1956.évi Hágai egyezményt*, majd sor került a *gyermektartási kötelezettség tárgyában hozott határozatok elismeréséről és végrehajtásáról szóló Hágában, 1958. április 15.napján aláírt egyezmény* elfogadására is. Ez utóbbi egyezményhez hazánk is csatlakozott és azt Magyarországon az 1965. évi 7. törvényerejű rendelet hirdette ki. Az Egyezmény olyan határozatok kölcsönös elismerésére és végrehajtására teremtett lehetőséget, amelyeket nemzetközi vagy belföldi jellegű kérelem folytán törvényes és nem törvényes származású vagy örökbefogadott, nem házas, *21 éven aluli gyermek tartási igénye* tekintetében hoztak. Az Egyezmény 2. és 3. cikke határozta meg az elismerés pontos feltételeit, nevezetesen a határozattal és az azt meghozó hatósággal szemben támasztott alapvető feltételeket.

A végrehajtási eljárásra - amennyiben az Egyezmény eltérően nem rendelkezik - a végrehajtást elrendelő hatóság államának joga volt irányadó és az Egyezmény szerint valamennyi

⁵²<https://igazsagugyiinformaciok.kormany.hu/download/b/56/40000/tartasi-ig%C3%A9nyek-kulfoldi-ervenyesiteserol-szolo-tajekoztato.pdf> (utolsó hozzáférés dátuma: 2019.09.17.)

végrehajthatónak nyilvánított határozatnak ugyanolyan erőt és hatályt tulajdonított, mint azon állam illetékes hatósága által hozott határozatnak, ahol a végrehajtást kérik.⁵³

Az egyezmény öt pontban sorolja fel a végrehajtás feltételeit,⁵⁴ és a kölcsönös elismerés és végrehajtás alapelvéként azt is rögzíti, hogy a végrehajtási eljárás során eljáró hatóság *a végrehajtandó határozatot érdemben nem vizsgálhatja*. Az egyezmény alapján a végrehajtást elrendelő hatóság csak a 2. cikkben megjelölt feltételekre és a 4.cikkben meghatározott okiratokra korlátozhatja vizsgálatát.⁵⁵

A tartási igények számának növekedésével felmerült az igény arra is, hogy az egyezmények személyi hatályát szükséges lenne kiterjeszteni, és a szabályozás hatókörébe kellene vonni a házastársak és a szülők tartására vonatkozó rendelkezéseket is. Ezt a törekvést jelenítette meg *a tartási kötelezettségekről szóló határozatok elismeréséről és végrehajtásáról szól*, majd *a tartási kötelezettségekre alkalmazandó jogról szóló 1973. évi Hágai Egyezmény* elfogadása. Az elfogadott egyezmények hatálya terjedt ki először valamennyi, a családi kapcsolatok által meghatározott tartási kötelezettségre.

Az egyezmény világosan elhatárolja a végrehajtás pozitív feltételeit a végrehajtás-megtagadási okoktól. Az Egyezmény 4.cikke szerint *a tartási határozat akkor ismerhető el és hajtható végre másik államban*, ha a tartási határozatot joghatósággal rendelkező állam hatósága hozta és a határozat a származási államban rendes jogorvoslattal nem támadható. A végrehajtás-megtagadási okok körében azt is megszabja az egyezmény, hogy mely esetekben tagadható meg a végrehajtás.

A jogfejlődés tekintetében következő lépcsőként említhetjük meg *a tartási kötelezettségekre alkalmazandó jogról szóló, 2007. november 23-i Hágai jegyzőkönyvet*, és *a gyermektartásdíj és a családi tartásdíjak egyéb formáinak nemzetközi behajtásáról szóló 2007. évi Hágai Egyezményt*, amelyeknek az volt a célja, hogy a tartási kötelezettségre alkalmazandó jogra vonatkozó közös előírások megalkotása révén javítsák a jogbiztonságot és a kiszámíthatóságot.

⁵³ Egyezmény 6. cikk

⁵⁴ Egyezmény 2. cikke

⁵⁵ Egyezmény 5.cikk

A jegyzőkönyv 18.cikke teremti meg a korábbi hágai egyezményekkel való összhangot, amikor is kimondja, hogy a 2007. évi hágai jegyzőkönyv helyettesíti a tartási kötelezettségekre alkalmazandó jogról szóló, 1973. évi Hágai egyezményt és a gyermektartási kötelezettségekre alkalmazandó jogról szóló, 1956. évi Hágai egyezményt.

A jegyzőkönyv 4. és 5.cikkei pedig kijelölik a jegyzőkönyv alkalmazásának *időbeli hatályát*. Ezek szerint a jegyzőkönyv szabályait a valamely tagállamban benyújtott *azon tartási követelésekre is alkalmazni kell*, amelyek a jegyzőkönyv hatálybalépését vagy ideiglenes alkalmazását megelőző időszakra vonatkoznak, amennyiben a tartással kapcsolatos ügyekben a joghatóságról, az alkalmazandó jogról, a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról, valamint az e területen folytatott együttműködésről szóló, 2008. december 18-i 4/2009/EK tanácsi rendelet értelmében *az eljárás megindítására, a bírósági egyezség jóváhagyására vagy megkötésére és a közokiratok elkészítésére 2011. június 18-tól*, az említett rendelet alkalmazásának időpontjától *kerül sor*.

A Hágai Jegyzőkönyv értelmében a jegyzőkönyv abban az esetben is alkalmazandó, ha az alkalmazandó jog a jegyzőkönyvet alá nem író valamely állam joga, így tehát szabályozást nyert *a jegyzőkönyv univerzális hatálya*, mivel rendelkezéseit *valamennyi határon átnyúló tartási ügyben* - azaz nemcsak más uniós tagállamokat érintő ügyekben -, hanem az unión kívüli államokat érintő tartási ügyekben is alkalmazni kell.

A 2007. évi Hágai Egyezmény jelentős újítása volt, hogy továbbfejlesztette a központi hatóságok közötti nemzetközi együttműködést.⁵⁶ A központi hatóságokon keresztül benyújtott kérelmek⁵⁷ tekintetében rögzíti az alapvető tartalmi elemek körét, valamint azok továbbításával, átvételével és feldolgozásával kapcsolatos alapvető szabályokat is. Az Egyezmény pontosan meghatározza a „határozat” fogalmát, valamint elismerésének és végrehajtásának szempontjait.⁵⁸ Az egyezmény 19.cikke határozza meg az elismerésre és végrehajtásra vonatkozó V. fejezet hatályát, mely értelmében az egyezmény *végrehajtással kapcsolatos szabályainak hatálya* a bíróságok és olyan közigazgatási hatóságok által hozott tartási határozatokra terjed ki, amelyeknek a határozatai

⁵⁶ 2007. évi Hágai Egyezmény II. fejezete

⁵⁷ 2007. évi Hágai Egyezmény 10. cikk

⁵⁸ 2007. évi Hágai Egyezmény V. fejezet - Az egyezmény 19. cikke határozza meg az elismerésre és végrehajtásra vonatkozó V. fejezet hatályát. Ezek értelmében az egyezmény *végrehajtással kapcsolatos szabályainak hatálya* a bíróságok és olyan közigazgatási hatóságok által hozott tartási határozatokra terjed ki, amelyeknek a határozatai hasonló érvennyel és hatállyal bírnak, mint a bíróságok által ugyanilyen tárgykörben hozott határozatok.

hasonló érvennyel és hatállyal bírnak, mint a bíróságok által ugyanilyen tárgykörben hozott határozatok.

IV.3. A gyermektartásdíj behajtása a 4/2009/EK rendelet alapján

Hazánk 2004-ben csatlakozott az Európai Unióhoz, így részese a közösségen belüli igazságügyi együttműködésnek. Az unión belül a tartási kötelezettséggel összefüggő ügyekben a *joghatóságról, az alkalmazandó jogról, a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról, valamint az e területen folytatott együttműködésről* szóló 4/2009/EK rendelet (a továbbiakban: az Eutr.) az irányadó.

A *tartási rendelet általános célja*, hogy nagyobb fokú jogbiztonságot és kiszámíthatóságot teremtsen mind a tartásra jogosult, mind a kötelezett számára. Az Eutr. Preambulumának (9) bekezdése utal arra, hogy a tartásra jogosultak számára lehetővé kell tenni, hogy ügyükben a tagállamokban nehézség nélkül kerüljön sor határozathozatalra és ezen határozat a többi tagállamban további alaki követelmények nélkül automatikusan végrehajtható legyen.

Az Eutr. *tárgyi hatályát* az 1.cikk jelöli ki, mivel kimondja, hogy a rendeletet a családi vagy rokoni kapcsolatból, házasságból, vagy házassági rokonságból származó tartási kötelezettségekre kell alkalmazni. Az Eutr. eszerint kiterjed valamennyi családi, vagy rokoni kapcsolatból eredő tartási kötelezettségre. Az *időbeli hatály* kapcsán az Eutr. kimondja, hogy a rendeletet csak az alkalmazásának megkezdését követően indult eljárásokra, az ezt követően jóváhagyott vagy megkötött perbeli egyezségekre, valamint az ezt követően létrehozott közokiratokra kell alkalmazni.⁵⁹

Az Eutr. 3.cikke határozza meg az *alapvető joghatósági szabályokat*, melyek szerint a tartási kötelezettség tárgyában az a bíróság rendelkezik joghatósággal, amelynek illetékességi területén akár a jogosult, akár a kötelezett „szokásos tartózkodási hely”⁶⁰ - e található. A rendelet 8.cikke a joghatósági szabályok körében a „szokásos tartózkodási hely” elsődlegességét hangsúlyozza, amikor

⁵⁹ Eutr. 75.cikk

⁶⁰ A szokásos tartózkodási hely fogalmának bővebb kifejtését jelenik meg Wopera Zsuzsa: A szokásos tartózkodási hely meghatározása a határon átnyúló tartási ügyekben és egyes hágai instrumentumok joggyakorlatában” című tanulmányában. (forrás:http://real.mtak.hu/40095/1/Szok%C3%A1s%20tart%20hely_tanulm%C3%A1ny_tart%C3%A1s%20Bh%C3%A1gai.pdf - utolsó hozzáférés ideje: 2019. szeptember 12.)

kimondja, hogy amennyiben a határozatot olyan tagállamban hozták, amelyben a jogosult szokásos tartózkodási hellyel rendelkezik, a kötelezett nem nyújthat be másik tagállamban a határozat módosítására vagy új határozat meghozatalára irányuló kérelmet.

Az Eutr. alkalmazása kapcsán a legfontosabb dátum 2011. június 18.napja. A rendelet ezen a napon lépett hatályba és *a tartási ügyek végrehajtását illetően kétféle eljárást* különböztet meg attól függően, hogy a tartással kapcsolatos ügyben hozott határozatot olyan tagállamban hozták-e meg, amely a Hágai jegyzőkönyvet aláírta, vagy sem. Ennek megfelelően az Eutr. 16.cikke *három szakaszos eljárásrendet* rögzít. Az *első szakaszt* az olyan tagállamokban hozott határozatokra kell alkalmazni, amelyek a 2007. évi Hágai Jegyzőkönyv hatálya alá tartoznak, míg *a második szakaszt* az olyan tagállamokban meghozott határozatokra kell alkalmazni, amelyek nem tartoznak a 2007. évi Hágai Jegyzőkönyv hatálya alá. Egy *harmadik szakasz* is megjelenik, amelyet valamennyi határozat esetében alkalmazni rendel az Eutr.

Az *első szakasz szerinti eljárásrend* tehát az olyan tagállamokban hozott határozatokra nézve alkalmazandó, amelyekre nézve a 2007. évi Hágai Jegyzőkönyv kötelező erővel bír. Ezen esetben megvalósul az exequatur eljárás eltörlése, mely szerint a 2007. évi Hágai Jegyzőkönyv hatálya alá tartozó olyan tagállamokban meghozott határozatokat a többi tagállamban külön eljárás alkalmazásának szükségessége és az elismerés megtámadásának lehetősége nélkül el kell ismerni.⁶¹ Az Eutr. kimondja a külön végrehajthatóvá nyilvánítási eljárás teljes eltörlését.

A *végrehajtással kapcsolatos szabályokat* a 20.cikk tartalmazza. A végrehajtást kérőnek a másik tagállamban lefolytatandó végrehajtás megindítása érdekében az illetékes hatóságok rendelkezésére kell bocsátania a határozat hiteles példányát, a határozatról az Eutr. mellékletében található I.számú formanyomtatvány szerint kiállított kivonatot, valamint a hátralékok felszámításáról kiállított hátralékos táblázatot.

A 2007. évi Hágai Jegyzőkönyv hatálya alá nem tartozó tagállamokban hozott és az adott államban végrehajtható határozat *más tagállamban ugyanúgy végrehajtható, amennyiben azt bármely érdekelt fél kérelmére ott végrehajthatónak nyilvánították.* A végrehajthatóság megállapítása

⁶¹ Eutr. 17.cikk (1) szakasz

iránti kérelmet a végrehajtás helye szerinti tagállam bíróságához vagy illetékes hatóságához kell a félnek benyújtania. Az illetékességet a kötelezett szokásos tartózkodási helye vagy a végrehajtás helye alapozza meg

A rendelet 23.cikke szól az elismerés feltételeiről, mely szerint a 2007.évi Hágai Jegyzőkönyv *hatálya alá nem tartozó tagállamokban hozott határozatokat a többi tagállamban külön eljárás alkalmazásnak szükségessége nélkül el kell ismerni.* A határozat nem ismerhető el azonban, amennyiben az elismerés ellentétes a közreaddal; vagy az eljárást megindító iratot vagy az azzal egyenértékű iratot nem kézbesítették az alperes részére olyan időben, hogy lehetősége lett volna arra, hogy védelméről megfelelően gondoskodhasson; vagy a határozat összeegyeztethetetlen más határozattal amelyet az elismerés államában hoztak; vagy a határozat összeegyeztethetetlen egy másik tagállamban vagy harmadik államban azonos felek közötti, azonos jogalpból származó eljárásban hozott korábbi határozattal, feltéve, hogy a korábbi határozat megfelel az elismerés feltételeinek abban a tagállamban, melyben az elismerést kérelmezték.

A végrehajthatósággal kapcsolatban az Eutr. 26.cikke kimondja, hogy a 2007.évi Hágai Jegyzőkönyv hatálya alá nem tartozó tagállamokban hozott és az adott tagállamban végrehajtható határozat más tagállamban ugyanígy végrehajtható, *amennyiben azt bármelyik fél kérelmére ott végrehajthatónak nyilvánították.* Ezen szakasz szerinti eljárásban tehát elsődleges a határozat végrehajthatóságának megállapítása. A végrehajthatóság megállapítása iránti kérelmet a végrehajtás helye szerinti tagállam azon bíróságához vagy illetékes hatóságához kell benyújtani, amelyről az adott tagállam a 71.cikk szerint a bíróságot tájékoztatta.

A végrehajthatóvá nyilvánításra vonatkozó kérelemhez csatolni kell:

- a) a határozatnak a hitelesség megállapításához szükséges feltételeknek megfelelő egy példányát
- b) az eredeti eljárás helye szerinti tagállam bírósága által hozott határozatról a II.számú mellékletben foglalt formanyomtatványon kiállított kivonatot
- c) amennyiben szükséges, a formanyomtatvány fordítását a végrehajtás helye szerinti tagállam hivatalos nyelvére.

A végrehajthatóvá nyilvánítás iránti kérelemhez csatolni kell továbbá a határozat egy példányát, az eredeti eljárás helye szerinti tagállam bírósága által hozott határozatról, a rendelet II.számú formanyomtatványa által kiállított kivonat egy példányát és amennyiben ez szükséges, ezen II.számú formanyomtatványnak a végrehajtás helye szerinti tagállam nyelvének megfelelő fordítást. A határozatot az Eutr. 24.cikkében foglaltak vizsgálata nélkül végrehajthatónak kell nyilvánítani a 28.cikkben meghatározott alaki követelmények teljesítését követően és legfeljebb ezen alaki követelmények teljesítését követően 30 napon belül.

A végrehajthatóság megállapítására irányuló kérelem tárgyában hozott határozatot kézbesítik az adósnak, illetőleg arról a kérelmezőt/végrehajtást kérőt értesítik, mellyel szemben mindkét fél jogorvoslattal élhet.

Az Eutr. *harmadik szakasza* a valamennyi eljárásrendre irányadó közös rendelkezéseket tartalmazza. A rendelet az igazságszolgáltatáshoz való hatékony hozzáférés és a tartási követelmények gyors és hatékony behajtásának elhúzását célzó cselekmények megakadályozása érdekében kimondja, hogy az eredeti eljárás helye szerinti bíróság egy esetleges jogorvoslat ellenére előzetesen akkor is végrehajthatónak nyilváníthatja a határozatot, ha az a nemzeti jog szabályai szerint, jogszabálynál fogva nem végrehajtható.

A közös rendelkezések körében a legnagyobb jelentősége a *41.cikknek* van, amely az *exequatur eljárás eltörlését* valósítja meg. A cikk értelmében *a valamely tagállamban hozott, a végrehajtás helye szerinti tagállamban végrehajtható határozatot a végrehajtás szerinti adott tagállamban hozott határozat végrehajtási feltételeivel azonos feltételekkel kell végrehajtani*. Ehhez a rendelkezéshez szorosan kapcsolódik a *42.cikk* is, amikor kimondja, hogy a valamely tagállamban hozott határozat *semmilyen esetben sem képezheti érdemi felülvizsgálat tárgyát* abban a tagállamban, amelyben a határozat elismerését, végrehajthatóságát, vagy végrehajtását kezdeményezik. Az exequatur eljárás eltörlése a fentiekben megjelölt mindhárom szakaszban megjelenik.⁶²

⁶² Eutr. 17.cikke, 23.cikk (1) bekezdése

Az Eutr. az igazságszolgáltatáshoz való hatékony hozzáférés érdekében rögzíti a *költségmentességre* irányadó szabályokat, melyek szerint a megkeresett állam teljes költségmentességet biztosít a jogosult által az 56.cikk értelmében a 21 év alatti személlyel szembeni szülő-gyermek kapcsolatból eredő tartási kötelezettségekre vonatkozóan benyújtott valamennyi kérelem tekintetében. A *költségmentesség terjedelme* kapcsán az Eutr. részletezi, hogy a költségmentesség az ahhoz szükséges segítségnyújtást jelenti, hogy a felek megismerhessék és érvényesíthessék jogaikat, és garantálva legyen a központi hatóságokon keresztül vagy közvetlenül az illetékes hatóságokhoz benyújtott kérelmek teljes körű és hatékony intézése.

Az Eutr. Preambulumának (31) szakasza szorgalmazza, hogy a tartási követelések határokon átnyúló behajtásának megkönnyítése érdekében létre kell hozni egy, a tagállamok által kinevezett *központi hatóságok együttműködését* szabályozó rendszert. E hatóságok elsődleges feladata az, hogy segítséget nyújtsanak a tartásra jogosultaknak és a tartásra kötelezetteknek ahhoz, hogy jogaikat más államban is érvényesíteni tudják a már meglévő határozatok elismerése, végrehajthatóvá nyilvánítása majd végrehajtása és az ilyen határozatok módosítása, vagy a határozat meghozatala iránti kérelmek benyújtása révén.⁶³ A hazai központi hatósággal kapcsolatos szabályokat *a határon átnyúló tartási ügyekben a központi hatósági feladatok ellátásáról szóló 2011. évi LXVII.törvény*⁶⁴ tartalmazza.

A központi hatóságok felállításával megvalósul a kérelmek gyors feldolgozása, lehetőség nyílik az egyezményben részes államok közötti gyors információcserére. Így az új uniós szabályozás lehetővé teszi a végrehajtási eljárás egyszerűsödését, ezzel járulva hozzá a gyorsabb és hatékonyabb ügyintézéshez.

IV.4. A külföldi végrehajtás speciális esetei

IV.4.1. Végrehajtás nemzetközi szerződés hiányában

Nemzetközi szerződés és viszonyosság hiányában általában nincs lehetőség a magyar bíróság határozatával megállapított tartási kötelezettség külföldi teljesítésének kikényszerítésére vagy a

⁶³ A központi hatóságok feladatainak részletes kifejtését lsd. Eutr. VII. fejezet 49.- 63. cikkei

⁶⁴ a továbbiakban: a Httv.

külföldi hatóságok segítségének igénybe vételére a tartási igény érvényesítéséhez. Ilyen esetben a tartásra jogosult *csak saját maga kezdeményezheti* az illetékes külföldi hatóságnál az eljárást.⁶⁵

IV.4.2. Végrehajtás viszonzosság alapján az Amerikai Egyesült Államokban

Az Egyesült Államoknak a 2007. évi Hágai Egyezményhez való csatlakozást megelőzően Magyarország és az Egyesült Államok között sem két-, sem többoldalú nemzetközi egyezmény nem volt hatályban, így a két állam közötti tartási kötelezettséggel kapcsolatos viszonzosság kérdéseit a 8002/1986. (IK.2.) IM tájékoztató tartalmazta. A 2007. évben az Egyesült Államoknak a 2007.évi Hágai Egyezményhez való csatlakozásával előrelépés következett be és ettől kezdődően a tartásdíjigények ennek figyelembe vételével intézhetők. A változás kapcsán az irányadó eljárásrendet a 8001/2007. (IK.2.) IRM tájékoztató tartalmazza.

A viszonzosság kiterjedt a határozatok kölcsönös elismerésére és végrehajtására, valamint a tartásdíj megállapítására, felemelésére, leszállítására, megszüntetésére is. Az előterjesztett kérelmekkel kapcsolatos eljárásra a Httv. rendelkezései az irányadóak. A hazai központi hatóság feladatait a IM Nemzetközi Magánjogi Főosztálya látja el, míg az USA-beli központi hatóság a Department of Health and Human Services, Office of Child Support Enforcement (az Egészségügyi és Szociális Szolgáltatások Minisztériuma, Gyermektartási Iroda).⁶⁶

Az egyes ügyekben ugyanakkor az egyes amerikai tagállamok saját gyermektartási hatóságai járnak el, amelyek az adott tagállam nevében (és nem a kérelmező képviseletében) lépnek fel; így az amerikai gyermektartási hatóság és a magyarországi kérelmező között nem ügyvéd-ügyfél kapcsolat van, azaz az amerikai gyermektartási hatóság például nem köteles fellebbezni az amerikai bíróság I. fokú határozata ellen, ha a kérelmező azt kéri.

A viszonzosság alapján a kérelmező kérhette⁶⁷

- a) magyar tartási határozat USA-beli elismerését és végrehajtását,
- b) tartásdíjnak az USA-beli vagy más hatóság által történő megállapítását,

⁶⁵ Gyakorlati útmutató a határokon átnyúló tartási ügyek intézéséhez az Európai Unióban - (Forrás: igazsagugyiinformaciok.kormany.hu)

⁶⁶ <https://www.acf.hhs.gov/css>

⁶⁷ <https://igazsagugyiinformaciok.kormany.hu/akadalymentes/download/b/56/40000/tartasi-ig%C3%A9nyek-kulfoldi-ervenyesiteserol-szolo-tajekoztato.pdf> (utolsó hozzáférés dátuma: 2019.09.15.)

- c) tartásdíjnak az amerikai bíróság általi felemelését,
- d) magyar adós kérheti a tartásdíj USA-beli leszállítását, vagy megszüntetését,
- e) magyar jogosult kérheti a Magyar Állam által megelőlegezett tartásdíj USA-ban élő adóstól történő behajtását.

IV.4.3. Külföldi kérelmező tartási igényének érvényesítése Magyarországon

A külföldön élő kérelmező - a saját lakóhelye szerinti központi hatóság útján - tartási igényének érvényesítéséhez a magyar központi hatóság segítségét a New York-i tartási egyezmény, a magyar-amerikai viszonyosság és az Eutr. alapján kérheti. A külföldről érkező kérelmeket a magyar központi hatóság, a IM Nemzetközi Magánjogi Főosztálya fogadja, amely a továbbiakban a Httv. szerint jár el.

Külföldről érkező kérelmek esetében a központi hatóság fogadja a megkereső hatóságtól érkező kérelmeket, majd azok vizsgálatát követően teszi a meg a szükséges intézkedéseket. Hiánytalan kérelem esetén a központi hatóság intézkedik a kérelem teljesítése iránt és egyben tájékoztatja a megkereső hatóságot a megtett intézkedéseiről.

Ha a kérelem a tartásdíjat megállapító és tartásdíj megfizetésére kötelező határozat meghozatalára; tartásdíj felemelésére vonatkozó határozat meghozatalára vagy tartásdíj leszállítására vagy megszüntetésére vonatkozó határozat meghozatalára irányul, a központi hatóság a tartási igény peren kívüli érvényesítése érdekében a gyámhatóság közreműködésével megkísérli önkéntes teljesítésre vonatkozó megállapodás vagy kötelezettségvállalás létrehozását, melynek érdekében a kérelmet továbbítja a belföldi kötelezett, illetőleg jogosult lakóhelye vagy tartózkodási helye szerint illetékes gyámhivatalnak.⁶⁸ Amennyiben ez a megelőző eljárás nem vezet eredményre, akkor a központi hatóság intézkedik a szükséges bírósági eljárás megindításának előkészítése érdekében.⁶⁹

Amennyiben a kérelem tartásdíj fizetésére kötelező határozat vagy tartásdíj-fizetési kötelezettségvállalást tartalmazó közokirat elismerése és végrehajthatóságának ára irányul vagy

⁶⁸ Httv. - 20.§

⁶⁹ Httv. - 22.§

ezen végrehajtása iránti kérelem előterjesztésével kapcsolatos a központi hatóság értesíti a kötelezettet a kérelem előterjesztéséről és tájékoztatja a kérelem alapján teendő egyéb intézkedésekről és arról, hogy lehetősége van a tartásdíj önkéntes megfizetésére, valamint részletfizetés iránti kérelem előterjesztésére is. Ha a kötelezett a központi hatóság által meghatározott határidőn belül benyújtja a központi hatóság felé a kötelezettsége önkéntes teljesítését igazoló dokumentumokat, vagy részletfizetés engedélyezése mellett igazolja az esedékessé vált tartásdíj vagy egy részének megfizetését igazolás csatolásával, azt a központi hatóság továbbítja a megkereső hatóságnak.

Abban az esetben viszont, ha a tartásdíj önkéntes megfizetéséről, vagy részletfizetés kezdeményezéséről nem érkezett határidőn belül igazolás, illetőleg sem halasztás, sem részletfizetés engedélyezése iránt nem terjesztett elő kérelmet a kötelezett, és a kérelmező továbbra is fenntartja a kérelmét, akkor a központi hatóság intézkedik a szükséges bírósági eljárás megindítása iránt.⁷⁰

IV.4.4. Az érvényesíthetőség egyéb módja

Abban az esetben, ha a tartási kötelezettséggel érintett másik állammal nincs olyan akár uniós rendelet, nemzetközi szerződés, vagy viszonyosság, amely a jogosult, vagy kötelezett tartási igényének érvényesítéséhez segítségül szolgálhatna, nincs lehetőség arra, hogy kérelme előterjesztéséhez akár a jogosult, akár a kötelezett állami segítséget kapjon. Ugyanígy nem köteles sem a jogosult, sem a kötelezett tartási igényének érvényesítéséhez igénybe venni a magyar hatóságok segítségét, illetőleg a fenti jogi instrumentumok által biztosított lehetőségeket sem. Bármikor lehetősége van arra, hogy akár személyesen, akár az általa meghatalmazott jogi képviselő útján *önállóan érvényesítse* a tartási igényét bármelyik külföldi államban.

⁷⁰ Httv. 24-25.§

V. A hazai jogalkalmazásra háruló feladatok

A tartási ügyek határokon átnyúló végrehajtása kapcsán az ellátandó feladatok jellege szerint *három különböző szinten* ellátandó feladatcsoport jelölhető ki, ezek a központi hatóság, a gyámhatóság és a bíróságok által ellátandó feladatok.

V.1. A magyar központi hatóság feladatai

A *központi hatóságok* alapvető feladata a tagállamok közötti együttműködés elősegítése. A központi hatóságok által ellátandó feladatokat az Eutr. VII.fejezete és Httv. írja körül. A központi hatóságok kijelölésének fontosságát már az 1956. évi New Yorki Tartási Egyezmény is hangsúlyozta, amely a határon átnyúló tartási igényekkel kapcsolatosan legfontosabb feladatának szinte kizárólag a központi hatóságok közötti együttműködés koordinálását tekintette. A 2007. évi Hágai Jegyzőkönyv és Egyezmény, valamint az Eutr. is a tagállamok feladatául szabta a központi hatóságok kijelölését. Ennek a kötelezettségnek Magyarország az 1259/2010. (XI.26.) Korm. határozattal tett eleget, amelyben a központi hatósági feladatokat ellátó szervként a Közigazgatási és Igazságügyi Minisztériumot jelölte ki.⁷¹

A Httv. az Eutr., a Hágai jegyzőkönyv, valamint a tartási ügyekre vonatkozóan az igazságügyi miniszter által közzétett viszonyossági nyilatkozat alapján előterjesztett, tartási igénnyel kapcsolatos kérelmekkel kapcsolatban a központi hatóságok által ellátandó feladatokkal kapcsolatos rendelkezéseket tartalmazza. A törvény külön fejezetben rendezi a külföldre irányuló kérelmekkel, illetőleg a külföldről érkező kérelmekkel kapcsolatosan ellátandó feladatokat.

Külföldre irányuló kérelmek intézése esetén a magyarországi lakó-, vagy tartózkodási hellyel rendelkező kérelmező kérelme kapcsán a kérelmező lakó-, vagy tartózkodási helye szerint illetékes járásbíróság jár el. A bíróság eljárása polgári nemperes eljárás, mely során tájékoztatja a jogi képviselő nélkül eljáró kérelmezőt a kérelem előterjesztésének módjáról, a kérelemben közzétett adatokról és a nyomtatványok kitöltésében segédkezik. A bíróság a kérelmező részére személyes költségmentességet engedélyezhet, amely a kérelemnek a megkeresett külföldi tagállam központi hatóságához történő továbbításáig, illetve ezt követően a kérelem teljesítése érdekében

⁷¹ A központi hatóság szerepét a 2019. évben az Igazságügyi Minisztérium Nemzetközi Magánjogi Főosztálya tölti be.

szükségesség váló újabb irat vagy adattovábbítás tekintetében illeti meg a kérelmezőt. Ha a kérelem nem hiányos és az eljárás megszüntetésének sincs helye, a bíróság a hiánytalan kérelmet és annak mellékleteit megküldi a központi hatóságnak és egyben értesíti arról, hogy a kérelmezőt költségmentességben részesítette, avagy a kérelmező a fordítási költségeket letétbe helyezte.⁷²

A bíróságtól érkező kérelmeket a központi hatóság megvizsgálja és amennyiben a kérelem hiányos, úgy a kérelmezőt határidő tűzésével a hiányok pótlására hívja fel, vagy éppen megkeresi a bíróságot a kérelem tárgyában hozott bírósági határozat kijavítása, kiegészítése érdekében, szükséges iratok, adatok rendelkezésre bocsátása érdekében.

A kérelem és mellékleteinek idegen nyelvre történő lefordíttatásáról a központi hatóság gondoskodik, majd a kérelmet és annak mellékleteit, illetőleg az esetlegesen előterjesztett különleges intézkedés iránti megkeresést megküldi a megkeresett külföldi központi hatóságnak és ezen intézkedéséről a kérelmezőt tájékoztatja.

Külföldről érkező kérelmek esetében a megkereső külföldi központ hatóság által továbbított kérelmeket a hazai központi hatóság fogadja és megvizsgálja a szükséges intézkedések előkészítése érdekében. Ha a kérelem nem felel meg az Eutr.-ben, a Hágai Jegyzőkönyvben vagy a viszonyossági nyilatkozatban foglalt feltételeknek, úgy a központi hatóság erről értesíti a megkereső külföldi központi hatóságot, valamint ha a kérelem teljesítéséhez további iratok, adatok beszerzése szükséges, ennek érdekében szintén a megkereső külföldi központi hatósághoz fordul. A kérelem hiánytalansága esetén a központi hatóság intézkedik a kérelem teljesítése iránt, amelyről a megkereső külföldi központi hatóságot tájékoztatja.

Amennyiben a kérelem tartásdíj megállapítására, vagy tartásdíj megfizetésére kötelező határozat meghozatalára, vagy tartásdíj felemelésére vagy éppen leszállítására vagy megszüntetésére vonatkozó határozat meghozatalára irányul, a központi hatóság az igény peren kívüli teljesítése érdekében *a gyámhatóság közreműködését igénybe véve kíséri meg* az önkéntes teljesítésre vonatkozó megállapodás vagy kötelezettségvállalás létrehozását. Ennek érdekében a központi hatóság továbbítja a kérelmet a belföldi kötelezett, illetőleg jogosult lakóhelye vagy tartózkodási

⁷² Httv.10.§ (3) bekezdése

helye szerint illetékes gyámhatóságnak. A gyámhatóság a belföldi kötelezettet, illetőleg jogosultat 30 napon belül meghallgatja és nyilatkoztatja a tartásdíjfizetéssel kapcsolatos jogairól, illetőleg kötelezettségeire való észrevételeiről. A tartásdíjjal kapcsolatos nyilatkozatot tartalmazó jegyzőkönyvet a gyámhatóság megküldi a központi hatóságnak, amely erről tájékoztatja a megkereső külföldi hatóságot és felkéri a kérelmező arra vonatkozó nyilatkozatának beszerzésére. Ezt követően a központi hatóság a kérelmező nyilatkozatának megfelelően jár el.⁷³

Ha a tartásdíjjal kapcsolatos nyilatkozatot a gyámhatóság nem tudja a kötelezettől, illetőleg a jogosulttól beszerezni, vagy a kérelmező a nyilatkozat ellenére is fenntartja a kérelmét, a központi hatóság megteszi a szükséges intézkedéseket a bírósági eljárás megindításának előkészítése érdekében.

Tartásdíj végrehajtására irányul kérelem esetén a központi hatóság a kötelezettet értesíti a kérelem előterjesztéséről és az annak alapján teendő intézkedésekről, valamint arról is, hogy lehetősége van az önkéntes teljesítésre, vagy halasztás, illetőleg részletfizetés iránti kérelem előterjesztésére.⁷⁴ Ha a kötelezett a tájékoztatásnak megfelelően a központi hatósághoz határidőn belül eljuttatja a tartás önkéntes megfizetésére vonatkozó kötelezettségvállaló nyilatkozatát és az esedékessé vált tartásdíj vagy egy részének megfizetéséről szóló igazolást, vagy kérelmet terjeszt elő a halasztás, illetőleg a részletfizetés iránt, azt a központi hatóság továbbítja a megkereső külföldi központi hatóságnak és felkéri a kérelmező nyilatkozatának beszerzésére. Ezt követően a központi hatóság a kérelmező nyilatkozata alapján jár el. Abban az esetben viszont, ha a tartásdíj önkéntes megfizetéséről határidőben nem érkezett nyilatkozat vagy igazolás, és halasztási vagy részletfizetési kérelmet sem terjesztett elő a kötelezett, vagy a kérelmező mindezek ellenére is fenntartja a kérelmét, a központi hatóság intézkedik a szükséges bírósági eljárás megindításának előkészítése iránt.⁷⁵

A központi hatóság feladatai kiterjednek az *ún. különleges intézkedés iránti kérelmekre* is, melyek körében kerülhet sor a tartásra kötelezett, illetőleg jogosult lakó-, vagy tartózkodási helyének

⁷³ Httv. 20.§

⁷⁴ Httv. 24.§

⁷⁵ Httv. 25.§

felkutatására, a tartásra kötelezett munkáltatójának beazonosítására, jövedelmére, egyéb vagyonára vonatkozó adatok beszerzésére, illetőleg okiratok felkutatására.

V.2. A gyámhatóság feladatai

A gyámhatóságok feladata két körben jelenik meg: *egyrésztől* eljárhatnak a központi hatóság kezdeményezése alapján a fentiekben kifejtettek szerint fogantatosított megelőző eljárás során a külföldről érkező tartásdíj megállapítása, megváltoztatása, vagy megszüntetése iránt előterjesztett kérelmek kapcsán, *másrésztől* az állam által megelőlegezett gyermektartásdíj behajtása érdekében kérelmezőként is felléphet.

A külföldről érkező tartásdíj megállapítására, megváltoztatására vagy megszüntetésére irányuló kérelmek esetén elsődleges annak szorgalmazása, hogy a felek egymással peren kívüli egyezséget kössenek. A központi hatóság így a kötelezett lakó-, vagy tartózkodási helye szerint illetékes gyámhatóság segítségét veszi igénybe akkor, amikor önkéntes teljesítésre hívja fel a kötelezettet. A *gyámhatóság a megelőző eljárása* során személyesen hallgatja meg a kötelezettet, tájékoztatja az eljárás lényegéről, valamint jogairól és kötelezettségeiről és a tartásdíjjal kapcsolatos nyilatkozatát jegyzőkönyvbe foglalja, és azt megküldi a központi hatóságnak. Ezt követően már a központi hatóság jár el, és megkeresi a külföldi központi hatóságot a kérelmező jegyzőkönyvre vonatkozó nyilatkozata beszerzése és az esetleges további szükséges intézkedések megtétele érdekében.

A gyámhatóságok emellett felléphetnek az *állam által előlegezett gyermektartásdíj behajtása* érdekében is. Kiskorú gyermekek esetében, ha a végrehajtás eredménytelenül zárul, a Gyvtv. ad lehetőséget arra, hogy a törvény 22.§-ában foglalt feltételek fennállása esetén a gyámhatóság *a gyermektartásdíj megelőlegezéséről* döntsön. Ezek szerint a *gyermektartásdíj megelőlegezésének akkor van helye, ha*

- e) a bíróság a tartásdíjat jogerős határozatában már megállapította, vagy olyan külföldi bíróság, vagy más hatóság által hozott jogerős határozat, amelyet a Magyarországon élő gyermek javára nemzetközi szerződés vagy viszonyosság alapján kell végrehajtani, és
- f) a gyermektartásdíj összegének behajtása átmenetileg lehetetlen, továbbá
- g) a gyermeket gondozó szülő vagy más törvényes képviselő nem képes a gyermek részére a szükséges tartást nyújtani,

- h) feltéve, hogy a gyermeket gondozó családban az egy főre jutó havi átlagjövedelem nem éri el az öregségi nyugdíj legkisebb összegének kétszeresét.

Amennyiben a tagállam valamely szerve a tartásdíjat a határon átnyúló tartási ügyben a jogosult részére megelőlegezte, a 2007.évi Hágai Egyezmény 36.cikke és az Eutr. 64.cikke lehetőséget adnak a tartás helyett nyújtott ellátások megtérítésére, az azt nyújtó közintézmények számára. Ebben az esetben „*jogosult*” az a közintézmény, amely a tartásra jogosult személy helyett jár el, vagy amely a tartás helyett nyújtott ellátások után visszatérítésre jogosult. A gyakorlatban ez azt jelenti, hogy a megelőlegezett gyermektartásdíjat megítélő gyámhivatal az illetékes bíróságon keresztül kérelmet terjeszthet elő az Eutr. VI. számú formanyomtatványának alapulvételével, a ténylegesen előlegezett tartásdíj erejéig. A gyámhivatalok által előterjesztett ilyen kérelmek intézése a Httv. 3-10.§-ai alapján a bíróság hatáskörébe tartoznak.

V.3. A járásbíróságok feladatai

A járásbíróságok által ellátott feladatok a központi hatósággal való szoros kapcsolatra épülnek. A bíróságok feladatába tartozik a külföldre irányuló kérelmekkel, illetőleg a külföldről érkező kérelmekkel összefüggő bírósági eljárások lefolytatása, valamint a magyarországi határozatokkal kapcsolatos hiteles kivonatok kiállítása.

Gyakorlatomban elsődlegesen külföldre irányuló kérelmekkel találkoztam, melyekkel kapcsolatosan az alábbi eljárásrend követése szükséges. A külföldi végrehajtásra irányuló kérelem kapcsán a kérelmező lakó-, vagy tartózkodási helye szerint illetékes bíróság jár el, nemperes eljárásban. A kérelmet írásban kell előterjeszteni, az Eutr. által rendszeresített nyomtatványokon. A bírósági határozatról, illetőleg perbeli egyezségről az Eutr. mellékletében meghatározott I. vagy II. jelű formanyomtatvány kitöltése szükséges annak függvényében, hogy a határozat vagy perbeli egyezség 2011. június 18.napja után született-e, vagy ezen időpont előtt.

Abban az esetben, ha a határozat vagy perbeli egyezség 2011. június 18.napja előtt született, akkor a tartási határozat másik tagállamban történő végrehajtására a IV.fejezet 2. szakasza szerinti exequatur eljárást követően kerülhet sor. Ebben az esetben az eljáró bíróság a határozatról vagy perbeli egyezségről a II.számú melléklet szerinti formanyomtatványt állítja ki. Abban az esetben viszont, ha a kérdéses határozat, vagy perbeli egyezség 2011. június 18.napja után született, akkor

ez a határozat a végrehajthatóvá nyilvánítási eljárásnak nincs alávetve és az eljáró bíróság részéről az *I.számú formanyomtatvány* kitöltése szükséges.

A közokiratról az eljárásban igazolást kell kiállítani. Az igazolást vagy az Eutr. III.számú, vagy az Eutr. IV.számú mellékletében foglalt formanyomtatványon kell kiállítani annak függvényében, hogy a kérdéses határozat alávetett-e a végrehajthatóvá nyilvánítási eljárásnak, avagy sem. Az első esetben a *IV.számú formanyomtatvány*, míg az utóbbi esetben a *III.számú formanyomtatvány* kitöltésére van szükség.

Külföldre irányuló kérelmek esetén a kérelmező lakó-, vagy tartózkodási helye szerint illetékes a járásbíróság jár el, polgári nemperes eljárásban. Amennyiben erre az illetékes központi hatóság nyomtatványt rendszeresített, úgy a fél kérelmét ezen nyomtatványon terjesztheti elő. A bíróság a jogi képviselő nélkül eljáró kérelmezőt a kérelem előterjesztésének módjáról, a kérelemben előterjesztendő adatokról tájékoztatja és a nyomtatványok kitöltésében szüksége esetén segítséget nyújt.

Az Eutr. rendelkezései szerint a 21. éven aluli gyermek tartása iránti kérelem előterjesztésekor *a költségmentesség a kérelmezőt alanyi jogon* illeti meg, erről nem szükséges külön határozatot hoznia a bíróságnak, de a költségmentesség tényének az iratokból ki kell tűnnie. Minden más esetben a költségmentességet a kérelmezőnek kifejezetten kérelmeznie kell. Ebben az esetben az engedélyezett költségmentesség a kérelemnek a megkeresett külföldi központi hatósághoz történő továbbításáig, illetőleg ezt követően a kérelem teljesítése érdekében esetlegesen szükségessé váló újabb irat-vagy adattovábbítás tekintetében illeti meg.

A bíróság a hiánytalan kérelmet és annak mellékleteit megküldi a központi hatóságnak és egyidejűleg értesíti arról is, hogy a kérelmezőt költségmentességben részesítette vagy a fordítási költségek letétbe helyezésére sor került. *A kérelemhez mellékelni szükséges* az Eutr. I. vagy II.számú melléklete alapján a határozatról kiállított kivonatot; a határozat vagy perbeli egyezség egy végrehajtási záradékkal ellátott hiteles kiadmányát; a hátralékokról szóló kimutatást; a külföldi központi hatósághoz címzett meghatalmazást; értesítést arról, hogy a bíróság a kérelmezőt költségmentességben részesítette, vagy pedig igazolást arról, hogy a kérelmező a fordítási költségeket letétbe helyezéssel előlegezte; a tartásra szoruló gyermekre vonatkozó okiratok között születési anyakönyvi kivonat fénymásolatát és iskolalátogatási igazolást. Az illetékekről szóló 1990.

évi XCIII. törvény 57.§ (1) bekezdés v) pontja értelmében a határon átnyúló tartási ügyekben *a tartási igénnyel kapcsolatos kérelem központi hatósághoz történő továbbítása iránti eljárás illetékmentes.*

Külföldről érkező kérelmek az Igazságügyi Minisztériumhoz, mint központi hatósághoz érkeznek. Az IM ezen kérelmeket megküldi az illetékes gyámhatóságnak, amely a peres eljárás elkerülése érdekében a korábbiakban már kifejtettek szerint egy *ún. megelőző eljárást* folytat le. Abban az esetben, ha ez a megelőző eljárás eredménytelenül zárul, a központi hatóság intézkedik a szükséges bírósági eljárás megindításának előkészítése iránt. Tartásdíj végrehajtására iránti kérelem előterjesztésekor a központi hatóság maga folytatja le ezt a megelőző eljárást és amennyiben a kötelezett a központi hatóság felhívására.

VI. Záró gondolatok

Hazánk az Európai Unió tagjaként részese a Közösségen belüli igazságügyi együttműködésnek. Az Unión belül a határon átnyúló családjogi ügyek szabályozása kapcsán az utóbbi évtizedben a jogosultak érdekeinek védelme megkövetelte a tagállamok központi hatóságainak mind szorosabb együttműködését. A járásbírók előtt megindított, külföldi végrehajtás elrendelése iránti kérelmek előterjesztése a központi hatóságok szorosabb együttműködésére tekintettel jelentősen leegyszerűsödött, és a kérelem előterjesztéséhez kapcsolódó, jogosultat megillető költségmentesség, a járásbírók nyomtatványok kitöltésében való közreműködése, és a központi hatóságok közötti információcsere mind könnyebben elérhetővé teszik a jogosultak számára a gyermektartásdíj külföldi behajtásának kezdeményezését.

Az eljárás a gyakorlatban azonban több szempontból is nehézkes, mellyel kapcsolatosan az alábbi pontokra szeretném felhívni a figyelmet, ahol álláspontom szerint mindenképp finomításra szorulna a jelenlegi eljárásrend.

Fontos hiányosságnak érzem, hogy a Httv. nem szab határidőt sem a gyámhatóság megelőző eljárásnak lefolytatására, sem a kérelmek külföldi hatósághoz történő továbbítása kapcsán. Gyakorlatomban az az általános tendencia, hogy a kérelem tárgyában tartott személyes meghallgatást követő kb. egy év elteltével kapok jelzést a kérelem sorsáról, amely a legtöbb esetben további iratok csatolását, vagy a kérelem pontosítását célozza. A kérelem feldolgozása

hosszadalmas, az a kérelmező számára előre nehezen megjósolható idő elteltével kerül csak a megkeresett külföldi központi hatósághoz, amely azonban mind az időszerűséget, mind a hatékony végrehajtást kétségesé teszi. A pontosítás érdekében megtartott újabb személyes meghallgatáson gyakori, hogy a kérelmezők aggályukat fejezik ki az eljárás értelmét és várható eredményességét illetően.

Álláspontom szerint szükséges lenne azon berögzött elvárás újragondolása is, amely a kérelmezőt megillető költségmentességgel és annak igazolásával kapcsolatos. Az Eutr. 46.cikke kifejezetten kimondja, hogy a kérelmezőket költségmentesség illeti meg az eljárásban. Ennek ellenére a hazai központi hatóság kifejezetten megköveteli, hogy ebben a körben a bíróság alakszerű határozatot hozzon és az engedélyezés alapjául szolgáló okiratok csatolásával támassza alá a kérelmezőt megillető költségmentességet. Véleményem szerint ez teljesen felesleges terhet ró a kérelmezőre, mivel bár a rendeletből fakadóan őt megillető költségmentesség nem lehet kérdéses, mégis azzal kell szembesülnie, hogy ennek igazolásához mégis számos dokumentum becsatolására kényszerül az eljárásban.

A gyermektartásdíj határokon átnyúló érvényesítésének lehetősége, globalizált világunkban egyre gyakrabban megjelenő kihívás. Az Európai Unió keretén belül zajló együttműködés alkalmas lehetne a kérelmező hatékony igényérvényesítésének előmozdítására, de alkalmazása mégsem eredményezett gördülékenységet az eljárásban, mivel a jogbiztonságot és az előreláthatóságot a fenti gyakorlati kihívások miatt sem nem sikerült minden esetben előmozdítania.

VII. Irodalomjegyzék

VII.1. Felhasznált irodalom jegyzéke

- A Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény indokolása (elektronikus elérés: Complex Jogtáron keresztül, utolsó ideje: 2019. szeptember 2.)
- A bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvény indokolása (elektronikus elérés: Complex Jogtáron keresztül, utolsó ideje: 2019. szeptember 2.)
- Gécziné Bárdosi Eszter: A határokon átnyúló végrehajtási eljárások a magyar bírósági gyakorlatban - egy összehasonlító vizsgálat tanulságai (http://acta.bibl.u-szeged.hu/30703/1/juridpol_doct_009_113-154.pdf - utolsó hozzáférés dátuma: 2019. szeptember 14.)
- Dr. Gyekiczky Tamás (szerk.): Nagykomentár a bírósági végrehajtásról szóló törvényhez (elektronikus elérés: Complex Jogtáron keresztül, utolsó ideje: 2019. szeptember 14.)
- Dr. Kőrös András (szerk.): Az új Ptk. Magyarázata III/VI. Polgár Jog. Családjog. (HVG ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft., Budapest, 2013)
- Simon Károly László: Tartásdíjigények érvényesítése határok nélkül - Megoldások és kihívások a magyar jogalkalmazás számára (HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft., Budapest, 2018.)
- Simon Károly László: A tartási kötelezettségekre alkalmazandó jog meghatározása az Európai Unióban (http://ias.jak.ppke.hu/hir/ias/20164sz/18_Simon_IAS_2016_4.pdf - utolsó hozzáférés dátuma: 2019. szeptember 16.)
- Dr. Varga István (szerk.): A polgári nemperes eljárások joga (ELTE Eötvös Kiadó Kft., Budapest, 2011)

- Wopera Zsuzsa: Az uniós jog hatása a határon átnyúló családjogi ügyekre - Fogalmi zavarok (<http://ias.jak.ppke.hu/hir/ias/20142sz/07.pdf> - utolsó hozzáférés dátuma: 2019. szeptember 4.)

VII.2. Felhasznált jogszabályok és bírósági döntések jegyzéke

- Magyarország Alaptörvénye
- a tartásdíj külföldön való behajtása tárgyában, New Yorkban, 1956. évi június 20.napján kelt nemzetközi egyezmény kihirdetéséről szóló 1957. évi 53. törvényerejű rendelet végrehajtásáról szóló 9/1957. (IX.13.) IM rendelet
- a bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvény
- a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény
- a határokon átnyúló tartási ügyekben a központi hatósági feladatok ellátásáról szóló 2011. évi LXVII. törvény
- a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény
- a Polgári Perrendtartásról 2016. évi CXXX. törvény

- a tartásdíj külföldön való behajtása tárgyában, New Yorkban, 1956. évi június 20.napján kelt nemzetközi egyezmény kihirdetéséről szóló 1957. évi 53. törvényerejű rendelet
- a tartási kötelezettségre alkalmazandó jogról szóló 1973.évi Hágai Egyezmény
- a tartási kötelezettségek tárgyában hozott határozatok elismeréséről és végrehajtásáról szóló 1973. évi Hágai egyezmény
- a tartási kötelezettségekre alkalmazandó jogról szóló, 2007. november 23-i Hágai jegyzőkönyv
- a gyermektartásdíj és a családi tartásdíjak egyéb formáinak nemzetközi behajtásáról szóló 2007. évi Hágai Egyezmény
- a Tanács 4/2009/EK rendelete a tartással kapcsolatos ügyekben a joghatóságról, az alkalmazandó jogról, a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról, valamint az e területen folytatott együttműködésről

- a Tanács 2009/941/EK határozata a tartási kötelezettségre alkalmazandó jogról szóló, 2007. november 23-i hágai jegyzőkönyvnek az Európai Közösség általi megkötéséről

- PK.105.állásfoglalás

- EBH2005.1312
- EBH2007.1609.
- BH2007.411
- BH2011.135
- BH2011.338